

Moščanski SKUPNOST

Moščanska tržnica je draga

Nekaj splošnih podatkov — Nove prodajalne — Kaj so povedale gospodinje

Tokrat smo se namenili napisati nekaj več o delu trgovine v naši občini, o njenih perspektivah, pomanjkljivostih in uspehih. Vse to, kar nam je uspelo zvedeti od pristojnih dejavnikov in od potrošnikov, seveda ne odraža stanja v celoti, vendar bo vsaj delno zadovoljilo naše bralce.

POTREBA PO NOVIH PRODAJALNAH

Za razgovor smo naprosili predsednika sveta za trgovino in gostinstvo občinske skup-

lončnice in podobno. Ker bo restavracija odprta že pred šesto uro zjutraj, si bodo lahko tudi najbolj zgodnji delavci privoščili topli obrok. Upamo, da cene ne bodo pretirano vi-

ve ulice (pred stolpnici), kjer naj bi ena od slovenskih založb odprla svojo prodajalno knjig in papirja, »Planika« pa bo imela tu prodajalno obutve. Poleg tega načrtujemo zraven še bife, ker bo sedanja gostilna Triglav porušena zaradi gradnje Kajuhove ulice.

Posebno pereč problem predstavlja ureditev potrošniškega centra ob bodoči industrijski cesti nasproti Javnih

Letovali smo

V Zambratiji je letovalo od 8. do 28. julija 94 učencev moščanskih šol. Največ nas je bilo iz Sostrega. Kljub temu, da je pogosto deževalo, smo se imeli lepo. Neplavalci so splavali, zato je bilo naše veselje na višku.

Za dan vstaje smo pripravili lepo proslavo. Zbralo se je tudi precej turistov. Med nami je bil tov. Fajn. Pripovedoval

nam je zanimive dogodke iz NOB. Kurili smo kres in plesali kolo. Kuharice so poskrbele za priboljšek. Bil je res lep večer. Dolgo se ga bom spominjala.

Vsem, ki so poskrbeli za naše letovanje, iskrena hvala in lep pozdrav.

Mija Škorja
učenka III. razreda
osnovne šole Sostro

Naša osnovna naloga je skrb za človeka

Delovanje zavoda za socialno delo je v naši družbi zelo pomembno. Koliko truda je treba vlagati in koliko potrpežljivosti in izkušenj je treba imeti pri vsakodnevem strokovnem obravnavanju posameznih primerov! Kako je to delo težko in odgovorno, naj povedo prispevki, ki jih bomo v nekaj nadaljevanjih posredovali našim bralcem. Za uvod smo naprosili ravnatelja tega zavoda, Frane Lozinška, ki nas je na kratko seznanil o delovanju te službe v naši občini.

V programih dela — je dejal Franc Lozinšek — se v glavnem držimo priporočila republiške skupščine SR Slovenije, sprejetega v februarju leta 1964, ki opredeljuje delo zavodov za socialno delo takole:

1. Analiziramo socialno problematiko v občini, odkrivamo vzroke in predlagamo pristojnim organom ustrezne ukrepe.

2. Kot osnovna strokovna služba v občini na področju socialnega varstva skrbimo za koordinacijo dela med službami v občini, zlasti pa tesno sodelujemo z občinsko skupščino in njenimi pristojnimi sveti, ustreznimi upravnimi organi, strokovnimi službami in družbenopolitičnimi organizacijami v občini.

3. Izvajamo naloge s področja mladinskega varstva in varstva odraslih, ki smo jih prevzeli od skrbstvenega organa oz. občinske uprave, s tem da s poglobljenim strokovnim obravnavanjem pomagamo posamezniku pri njegovih vsakodnevih težavah in problemih.

Naloge, ki nam jih nalaga rodbinska zakonodaja, so naslednje:

1. Varstvo družine

Posvojitve, rejništvo, nepopolne družine, družbeno neprilagojeni otroci in mladina ter otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

2. Varstvo odraslih

Skrbnišтво, družbeno negativni pojavi, pomoč odpuščenim obsojencem, skrb za ostarele in onemogle osebe, kadrovske podpore in razne oblike socialne pomoči.

Naši delavci se šolajo na višji šoli za socialne delavce in so diplomirani socialni delavci.

Ko govorimo o mladinskem prestopništvu, moramo na žalost ugotoviti, da le-to v naši

občini narašča. Tako npr. je bilo v lanskem letu 87 prestopnikov — med njimi 30 takih, ki ob storitvi kaznivih dejanj še niso bili kazensko odgovorni za svoja dejanja, to se pravi pod 14. letom stari. V letošnjem letu jih je bilo že do sedaj 66. Tu so všteti tudi otroci, stari pod 14 let, ki še kazensko niso odgovorni. Vzroki tega porasta so po mojem mnenju naslednji: nezaposlenost mladoletnikov po končani osnovni šoli, posebno glede na težave, ki so pri zaposlitvi nastale po gospodarski reformi; nekateri med njimi nimajo pogojev za nadaljnje vključevanje v ukoli šolanje, ker niso uspešno dokončali osnovne šole. Zdi se mi, da prestopništvu botrujejo tudi vzgojna zanamarnost-čustvena motenost, pomanjkanje delovnih navad, neurejene družinske razmere in odnosi v družini.

Tako je bilo npr. v lanskem letu od 87 primerov prestopništva v 37 vzrok alkoholizma v družini, v 47 pa neurejeni odnosi v družini, (prepiri in pretepi staršev v pričlo otrok), v 11 družinah delomrznost, 16 je bilo takih družin, kjer starši niso bili

(Nadaljev. na 6. str.)

VSEBINA:

- Toplarna že letos? str. 3
- Nasvidenje iz Tasovic, str. 4.
- Vloga sodnika porotnika stran 5.
- Ob koncu šolskega leta stran 7.
- Vse o športu, stran 8.

Mercatorjeva samopostrežna trgovina ob Pokopališki cesti

ščine Ljubljana Moste-Polje Pavla Šefica, ki nas je na kratko seznanil s perspektivami razvoja trgovine na območju občine:

— Obe prodajalni kruha in mleka na Pokopališki cesti bosta zaradi neustreznih prostorov ukinjeni. Namesto teh bo v prostorih bivše Rahnetove hiše (Pokopališka cesta št. 12) odprta moderna mlečna restavracija s slašničarno. Poleg kruha, mleka in mlečnih izdelkov bodo v njej na voljo tudi slaščice, toplo mleko, eno-

soke. Restavracija bo po predvidevanjih nared novembra letos.

Ker nastaja ob Kajuhovi ulici nova stanovanjska soseska, bo sedanja trgovina ob Zaloški cesti št. 87 že letos razširjena, če pa bodo zbrana zadostna sredstva — okrog 2 milijonov SD — bo naslednje leto preurejena v moderno samopostrežno trgovino.

Predvidevamo tudi gradnjo samostojnega objekta na vogalu Zaloške ceste in Kajuhove

skladišč v bližini gostilne Bizeljčan. Upamo pa, da bo tudi ta center tipskega sistema še letos dograjen.

MOŠČANSKI POTROŠNIK IN POTROŠNJA

Zanimalo nas je, kaj menijo gospodinje o samopostrežnih trgovinah in o moščanski tržnici. Kar »prestregli« smo jih nekaj pri nakupovanju v sa-

(Nadaljev. na 5. str.)

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

Na nedavni razširjeni seji delavskega sveta stanovanjskega podjetja Ljubljana Moste-Polje je bil sprejet sklep o programu investicijskega vzdrževanja stanovanjskih hiš in osnutek programa za uporabo denarja iz sklada stanovanjskih hiš v letu 1966.

Z denarjem sklada stanovanjskih hiš podjetje praviloma ne bo začelo graditi novih stanovanjskih hiš ali stanovanj, ampak bo z njim predvsem zagotovilo nadaljevanje že začeti gradnji na območju občine Ljubljana Moste-Polje. V ta namen vložijo podjetje denar v banko ter

si tako s pogodbo zagotovilo tudi v prihodnjem letu kredite za stanovanjsko gradnjo.

Direktor podjetja je pooblaščen, da sklene ustrezne pogodbe s kreditno banko o vročitvi sredstev do višine ustvarjene amortizacije v letu 1966. Neuporabljena sredstva iz leta 1966 bodo prenesena v leto 1967.

Kot že rečeno, je delavski svet stanovanjskega podjetja na omenjeni seji sprejel tudi program investicijskega vzdrževanja stanovanjskih hiš, ki ga v nadaljevanju v celoti objavljamo.

Na podlagi 39. člena temeljnega zakona o gospodarskem poslovanju (gospodarjenju) s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnici (Ur. list SFRJ, št. 35/65) in členov 26. in 90. začasnega statuta stanovanjskega podjetja Moste-Polje, Ljubljana, je delavski svet na skupni seji s predstavniki stanovalcev in ustanoviteljev dne 18. 7. 1966. sprejel naslednji

PROGRAM

INVESTICIJSKEGA VZDRŽEVANJA STANOVANJSKIH HIŠ

Prvi del

Ugotovitev sredstev za investicijsko vzdrževanje in smernice za njihovo uporabo

1. V letu 1966 se nameni od celotnega dohodka podjetja od stanovalcev in najemnin, tj. od zneska 4657000 N din za investicijsko vzdrževanje stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov, kar znaša 1589120 N din.

2. Za potrebe investicijskega vzdrževanja se uporabijo:

— del sredstev iz prve točke tega programa, in sicer v višini 927296,83 N din ali %.

3. Denarna sredstva po tem programu razporeja po namelih, določenih v tem programu direktor podjetja, ki sklepa ustrezne pogodbe za izvajanje del.

4. Sestavni del tega programa je vso popisno gradivo potreb po investicijskih vzdrževalnih delih za 211 stanovanjskih oz. poslovnih stavb, za 4 zadržne domove in druge stanovanjske objekte, ki so navedeni v drugem delu tega programa pod tč. III.

5. Ta program velja od dneva, ko ga sprejme delavski svet skupaj s predstavniki stanovalcev in ustanoviteljev, uporablja pa se od 1. januarja do 31. decembra 1966.

Drugi del

Razporeditev sredstev

I. Redna, nujno potrebna investicijska vzdrževalna dela:

Posamezne potrebe investicijskega vzdrževanja stanovanjskega in poslovnega fonda so bile evidentirane komisijsko, na licu mesta, pri 211 stavbah. Ugotovljene so bile naslednje potrebe:

	N din
Krovska dela	160 742,80
Novo prekrivanje — opeka	142 310,00
Novo prekrivanje — salonit	18 432,80
Kleparska dela	12 677,70
Novi žlebovi	8 913,00
Pločevinaste obrobe	3 764,70
Pleskarska dela	152 373,87
Pleskanje pločevinastih žlebov	51 230,82
Pleskanje oken in vrat — olje	89 537,44
Pleskanje oken in vrat firnež	5 402,31
Pleskanje balkonskih ograj	6 203,30
Zidarska dela	66 285,90
Prezidava dimnikov — popravila	13 860,00
Popravilo fasad — cement	42 368,50
Vodoravna izolacija	5 895,00
Vertikalna izolacija	1 760,00
Naprava zračnikov — salonitne cevi	1 800,00
Zidanje novega zidu	352,40
Popravilo zaščitnih mrež	250,00
Kanalizacija — vodovod	12 050,00
Demontaža in popravila	2 220,00
Zamenjava dotrajanih delov (mešalne baterije)	9 320,00
Montiranje novih cevi	420,00
Naprava plahnih nečak	90,00
Tesarska dela	41 233,40
Polaganje (popravilo) lesenih tal	35 418,60
Izmenjava nosilnih strešnih delov	3 814,80
Popravilo drvarnic	2 000,00
Mizarska dela	102 339,42
Popravila oken	6 340,00
Popravila vrat	500,00
Nova okna	88 604,42
Nova vrata	4 775,00
Popravilo stopnic	2 120,00
Druga dela	14 653,90
Kotli za pranje perila	6 200,00
Peči in štedilniki	1 600,00
Peči v kopalnicah	2 100,00
Medokenske zavese	320,60
Elektro instalacije	3 600,00
Popravilo železnih ograj	402,80
Zaščitne mreže	310,50
Straniščna školjka	120,00

Od skupnih 233 stavb komisija ni uspela pregledati samo 22 stavb in tako ni mogla ugotoviti potrebe po

investicijskem vzdrževanju; načrtuje pašal 73 000,00 N din Skupaj 635 356,99 N din

Obrazložitev: V tem programu niso upoštevane pomanjkljivosti v tistih stavbah, ki so še v garancijskem roku. Teh je 15 in je pomanjkljivosti dolžan opraviti izvajalec.

Skupno 16 stanovanjskih stavb je v tako slabem stanju, da je vprašljiva smotrnost vzdrževanja. Povprečna starost teh hiš je 106 let, večina je tudi predvidena za rušenje; zato je komisija upoštevala samo najnujnejša popravila. V nasprotnem primeru pa bi za celotno sanacijo potrebovali še ok. 480 000,00 N din.

II. Investicijsko vzdrževanje zadržnih domov

Potrebe po investicijskem vzdrževanju zadržnih domov obravnavamo ločeno.

Skupni znesek za investicijsko vzdrževanje 4 domov znaša 46 917,15 N din.

III. Odprava pomanjkljivosti na stavbah

Evidentirano je več nepravilnosti, katerih izvor je v pomanjkljivosti

projektov. Ne gre torej za investicijsko vzdrževanje, ampak za dodatne investicije, ki pa jih v tem načrtu ločeno obravnavamo. Npr.

Stanovanjski blok v Dolskem nima kanalizacije niti greznice, čiščenje greznice stane mesečno ok. 200 N din, celotna mesečna najemnina pa znaša 691,80 N din. Naprava kanalizacije bi stala 15 000,00 N din.

V vodnjaku stanovanjskega bloka v Zadvoru je zmanjkalo vode; gre za podtalnico. Napeljava novega vodovoda bi stala 15 000,00 N din.

V stanovanjskem bloku Jana Husa 1-3 je potrebna dodatna toplotna izolacija strehe, da bi sanirali

kondenčno vlago v gornjih nadstropjih. To bi stalo 14 300,00 N din.

V stanovanjskem bloku Moškričeva C-IV in Povšetova 91 gornji 4 balkoni nimajo strehe, zato ob dežju zamaka skozi balkonska vrata v stanovanja. Izdelava streh bi stala 7 000,00 N din.

Skupaj: 51 300,00 N din.

IV. Ze uporabljena sredstva za nujna investicijska dela v letošnjem letu je bilo za investicijsko vzdrževanje porabljeno 73 722,69 N din.

V. Nepredvideni izdatki

Za nepredvidene potrebe predvidavamo 120 000,00 N din.

REKAPITULACIJA

	N din	%
I. Redna investicijska vzdrževalna dela	635 356,99	68,5
II. Investicijsko vzdrževanje zadržnih domov	46 917,15	5,1
III. Odprava pomanjkljivosti na stavbah	51 300,00	5,5
IV. Ze porabljena sredstva	73 722,69	8,0
V. Nepredvideni izdatki	120 000,00	12,9
SKUPAJ:	927 296,83	100

Še enkrat o kmetijski zadrugi Polje

Po več člankih in objavah v dnevnem in drugem časopisju ob ukinitvi kmetijske zadruge Polje — tudi mi smo pisali o tem — smo prejeli prispevek, ki osvetljuje problem še z druge strani. Čeprav post festum, očita pisec prizadetim vse premajhno strokovnost in družbeno gospodarsko širino pri analizi problema, ki je torej bralcem bolj znan po posledičnih kot po v zrokih:

Poleg osnovne dejavnosti zadruge je bilo glavno težišče programa njenega razvoja, sprejeto v letu 1961, predvsem na izgradnji vrtnarskega in sadjarskega obrata in na urejanju topolovih plantaž. Tak program so terjale potrebe mesta Ljubljana po sadju in zelenjavi posebno zaradi velikih nihanj količin in cen tega blaga v različnih sezonah ali letinah pa tudi za zadostno zadovoljevanje povpraševanja po sadju in zelenjavi med poletnimi meseci v obmorskih predelih in obratno. Program je bil usklajen z družbenim načrtom v republikli in mestu Ljubljana ter bil sprejet tudi v občini.

Zadruga je svoj program izgradnje in pridobivanja zemljišč v začetku dobro opravljala. Ob koncu leta 1962 pa so se pričele težave, ker zadruga ni imela svojih sredstev za participacijo h kreditom in ker ni imela zagotovljenih sredstev za stanovanja svojih delavcev. Zato kljub razpisom ni bila sposobna reševati najnujnejših kadrovskih vprašanj. Tako je obstala v svojem razvoju na tri četrt poti in bila prizadeta v najvažnejšem: manjkalo ji je delavcev, sredstev za dokončanje del, za mehanizacijo, za pridobivanje novih zemljišč in agromelioracije. Vložena sredstva se niso mogla rentirati. Zadruga je začela životariiti, ker v takih pogojih ni mogla skrbeti niti za svojo reprodukcijo. Glede na njeno kreditno sposobnost in nekatera obvezna kratkoročna odplačila pa je nastopilo skoraj kronično pomanjkanje obratnih sredstev. Od tu naprej so se začele notranje slabosti in izgube. V zadrugi so to stanje analizirali ter dali pismene sanacijske predloge občinskimi skupščinskimi predstavnikom, pri katerih so se tudi osebno zglasili predstavniki samoupravnih organov zadruge. Prosili so, naj skupščina o njihovih predlogih in stanju v zadrugi razpravlja, zavzame svoja stališča in nudi takšno pomoč, da se bodo razmere v zadrugi uredile in bo lahko opravljala svoje naloge. Ta pomoč jim je bila tudi obljubljena, prav tako tudi vsa podpora v tej smeri — vendar tega nikoli kasneje v učinkoviti obliki ni bilo!

Za sanacijo stanja v zadrugi je bilo še več takih poskusov tudi s strani političnih organizacij. Začele so se dolge razprave za vrati skupščinskih organov, ali je ali ni občina dolžna in v stanju financirati in sanirati takšen program za preskrbo Ljubljane, o umestnosti tega programa itn., vendar brez vsakega uspeha. O nesmotrnosti investicij oziroma programa se ne da govoriti, kajti investicija ni bila dokončana in je zato bila nerentabilna. Nekatere tehnične napake pri izvedbi in lokaciji pa so bile v primerjavi s celotnim kompleksom in vrednostjo investicij sorazmerno majhne in še te bi se dale odpraviti v glavnem z minimalnimi sredstvi, če bi bilo omogočeno količjak pravilno in strokovno gospodarjenje. Nekatere od teh napak so bile tudi podedovane od prejšnjih zadrž pred združitvijo, z njimi so ob združitvi računali in jih tudi precej odpravljali. Zato ni imelo odločilne vloge pri pomislekih ob združitvi, ker je bilo upravičeno pričakovati, da bo skupna zadruga lahko program racionalneje uskladila in izvedla. O upravičenosti programa takega sadjarskega in vrtnarskega obrata za Ljubljano ali industrijske centre nasploh pa verjetno danes ni treba več mnogo razpravljati, če bi to proizvodno pravilno dopolnjevali in specializirali, jo postopno stabilizirali in vključevali v poslovne aranžmaje. Zato takšen način in odnos do reševanja družbene proizvodnje ni pravilen, ker je zaviral dokončanje in funkcionalnost precej zaključene investicije in onemogočil vsako nadaljnje — tudi postopno — vključevanje zemljišč v družbeno proizvodnjo takrat, ko so bili dani vsi drugi pogoji. Taka tvegana proizvodnja pa kot nedovršena investicija ne more biti rentabilna. Za vzroke takega stanja v začetku tega pojava ni bila napravljena širša analiza, ampak se je takšno stanje toleriralo v nedogled.

Zato zadruga v okoliščinah, v katerih se je znašla, ni bila sama dovolj močna, da bi bila kos nastali težavam, niti ni imela resnejših partnerjev v trgovini in predelavi, ki bi ji pomagali sanirati njeno slabo stanje, ker še ni bila stabili-

zirana organizacija, čeprav so bili storjeni resni naporji tudi v tej smeri. Zato je zadruga upravičeno pričakovala v prvi fazi pomoč od svoje skupščine ali od mesta kot celote. Toda sanirane so bile samo izgube kot posledica, niso pa bili odpravljani vzroki (pomanjkanje finančnih sredstev, strokovnjakov, stanovanj itn.). Vse kaže, da se je proti zadrugi vodila mačehovska politika, čeprav je ta imela osnovna sredstva v resnični vrednosti nad dve milijardi S dinarjev! Ko so prehajali zadržni domovi v upravo občinske skupščine oziroma krajevnih skupnosti, kamor ti domovi tudi spadajo, je bilo pričakovati in obstojal je tudi predlog, da bi občinska skupščina pomagala zadrugi vsaj z ugodnimi kreditnimi aranžmaji, ker je zadruga vložila vsa svoja prosta sredstva do leta 1961 v izgradnjo teh domov in jih skoraj že odplačala. (Anuitete za te domove še sedaj plačuje zadruga, ki je v likvidacijskem postopku). Toda tudi ta pričakovanja se niso uresničila. Obstajale pa so kot kaže, tudi druge možnosti za resnično sanacijo te družbene proizvodnje.

Vse tiste, ki so iz kolektiva, zadržnega sveta in političnih organizacij zavestno sodelovali pri formiranju zadruge in njenega programa, sodelovali pri pridobivanju zemljišč in žrtvovali svoj prosti čas in nesebično vlagali napore skozi vrsto let, lahko takšen odnos samo žali.

Zato se postavlja vprašanje, čigava »dolgoletna neslavna pot« se je končala? Menda slabe politike in odnosa, ki ga do te dejavnosti ni bilo? Vprašanje je tudi, ali je s prevzemom sredstev likvidirane zadruge po Agrokombinatu Barje problem rešen in se nas več ne bo tikal. Ali smo se odpovedali zavestnega sodelovanja in usmerjanja družbeno organizirane proizvodnje, če je to še objektivno potrebno?

Vsekakor je prav, da naj vsakdo, če je morda po nemarnosti povzročil škodo ali pa se je namenoma okoristil z njenim premoženjem, pravno in materialno odgovarja. Ne bi pa bilo prav, da pišemo o problemu samo tako, da ga zreduciramo na nekatere subjektivne slabosti, ne skušamo pa odkriti osnovnih vzrokov, ki so privedli to delovno organizacijo zaradi družbenega neposluga nekaterih dejavnikov do likvidacije.

Jože Cvetkovič

Ljubljanska toplarna že letos v pogonu?

ALI BODO SAJE NOVE TOPLARNE RES ONESNAŽILE OKOLICO? — PRVI TOVRSTNI OBJEKT V SLOVENIJI — RAZBREMENITEV MESTNEGA PROMETA — OGREVANJE BI MORALO BITI CENEJŠE OD INDIVIDUALNIH OGREVALNIH NAPRAV.

Sodobnim toplarnam v Zagrebu in Beogradu se bo v pričetku letošnje ogrevalne sezone pridružila še TOPLARNA LJUBLJANA v Mostah.

Osnovna značilnost toplarn je, da omogočajo s povezano proizvodnjo toplotne in električne energije doseganje za zdaj najboljšega izkoristka uporabljenega goriva. Medtem ko znašajo izkoristki goriva v najsodobnejših elektrarnah okrog 30% je možno v toplarni doseči izkoristek goriva tudi čez 70%. Takšno zvišanje izkoristka je velikega pomena posebno za področja, ki nimajo na razpolago dovolj energetskega goriva. Gradnja toplarn je tako postala nujna v vseh večjih mestih.

Kapacitete toplarne v Mostah omogočajo istočasno proizvodnjo MW električne energije, 106 Gcal/h toplote za ogrevanje in pripravo torabne

tople vode in 60 t/h tehnološke pare.

Toplarna ima dva kotla in dva turboagregata. Kotla omogočata skupno proizvodnjo 360

ton sveže pare na uro s temperaturo 535°C in s pritiskom 96 atm na uro. Para iz kotlov teče v dve odzemno-kondenzacijski turbini, kjer se uporablja najprej za proizvodnjo električne energije, nato pa se odvzema za ostale porabnike. Industrija, ki potrebuje tehnološko paro, je povezana s parnim omrežjem, za ogrevanje prostorov pa je zgrajeno dvocevno vročevodno omrežje.

Poraba premoga v ljubljanski toplarni bo znašala od 500 tisoč do 60.000 ton na leto. S takšno količino energetskega goriva bo toplarna lahko zadovoljila osnovne potrebe Ljubljane po električni energiji, ogrevala bo v končni fazi prek 20.000 stanovanj in oskrbovala večje število proizvodnih podjetij s potrebno količino pare za tehnološke potrebe. Kljub tako veliki porabi energetskega goriva bo pomenila dograditev toplarne v Ljubljani znatno zmanjšanje onesnaževanja ozračja. Naprave v toplarni omogočajo namreč 99-odstotno čiščenje dimnih plinov, medtem ko drugi energetski viri v Ljubljani, vse od individualnih ogrevalnih naprav do industrijskih kotlarn, nimajo vgrajenih nobenih čistilnih naprav. S priključitvijo velikih porabnikov, posebno v središču mesta, in s priključitvijo večjega števila industrijskih podjetij v Mostah, bo tako prenehalo onesnaževanje zraka z znatnimi količinami pepela iz posameznih energetskih virov. S tem pa se bo znatno zmanjšalo onesnaževanje zraka celo na samem področju, kjer je zgrajena toplarna.

Poleg zmanjšanja onesnaževanja zraka bo razbremenjen tudi promet v mestu. Porabniki, ki se bodo priključili na toplarno, ne bodo več dovažali velikih količin goriva, odpadel pa bo tudi celotni transport pepela, ki je bil posebno v središču mesta dokaj znaten.

Da bi že takoj ob začetku obratovanja zagotovili največjo možno stopnjo izkoriščenosti

kapacitet, je toplarna že med gradnjo preuredila za ogrevanje staro termoelektrarno v Slomškovi ulici. Na preurejeno termoelektrarno je toplarna priključevala predvsem vse nove porabnike, ki bi bili sicer prisiljeni zgraditi svoje kotlarne.

Za porabnika, ki je priključen na toplarno, nastanejo s priključitvijo znatne prednosti pred ogrevanjem iz svoje kotlarne. Ogrevanje iz toplarne je namreč neprekinjeno, tako da je v prostorih zagotovljena vedno najugodnejša temperatura. Poleg tega so sproščeni prostori, ki jih je prej zavzemala kotlarna in deponija premoga in jih lahko uporabijo potrošniki v druge namene. S priključitvijo na novo toplarno pa seveda preneha tudi vsa skrb za vzdrževanje kotlarne, nabavo premoga, odvoz pepela, obračun stroškov, odpade pa tudi vrsta režijskih stroškov, ki so s tem povezani.

Poleg neprekinjenega ogrevanja prostorov lahko porabniki dobivajo vse leto tudi toplo vodo s temperaturo okrog 60°C. Pri tem se voda za potrošnje segreva v toplotnih izmenjevalcih s toplo vodo iz

toplarne. Porabniki dobijo tako neposredno segreto vodo iz vodovodnega omrežja, ki jo lahko seveda uporabijo v vse namene.

Kot si danes ne moremo predstavljati, da bi vsak porabnik v mestih sam skrbel za preskrbo s pitno vodo, električno energijo ali pa za odvoz smeti, tako že danes postaja nujna tudi osrednja oskrba s toplotno energijo.

Stroški, ki nastanejo pri porabniku s priključitvijo na toplarno, obsegajo prispevek toplarni za gradnjo magistralnega omrežja, stroške priključnega voda in stroške priključne postaje. Skupni stroški pa so seveda nižji od stroškov gradnje lastne kotlarne.

Cene ogrevanja prostorov so določene na porabljeno Gcal toplotne energije in znašajo 66,6 N din za stanovanja in 86,20 N din za poslovne prostore.

Cene za porabljeno toplo vodo znašajo 4,00 N din za m³ vode za gospodinjstva in 5,20 N dinarjev za m³ vode pri ostalih porabnikih.

Takšne cene toplote so nižje od cen iz vseh ostalih virov toplotne energije.

DVE O STREHAH

NOVA STREHA NA OSNOVNI SOLI KETTEJA IN MURNA

Po daljših analizah, več posvetovanjih in najsodobnejših preizkušenih gradnjah so se pristojni dejavniki odločili prekriti osrednje poslopje šole Ketteja in Murna s pocinkano pločevino z ok. 5-odstotnim naklonskim kotom od sredine proti robovom stavbe. Z rednim oskrbovanjem bo tako dano zagotovilo, da bo streha vzdržala vsaj 5 let, kar

Črna postavili v parku pred novo stolpnico ob Zaloški cesti vitrine, v katerih razstavljajo moščanske delovne organizacije svoje proizvode.

Ta stalna razstava je vsekakor koristna novost za moščanske potrošnike, ki vsakodnevno hodijo tod mimo. Trenutno v vitrinah razstavljajo naslednje gospodarske organizacije: Kolinska, Saturnus, Teol-Oljarna in GIP Gradis.

Pogled na vitrine v katerih razstavljajo nekatere moščanske delovne organizacije svoje proizvode. Le škoda je, da vitrine niso pod streho

je skoraj več kot povprečna življenska doba vsakršne strehe v taki, salonitni ali opečni izvedbi.

KORISTNA NOVOST

Pred kratkim so na pobudo predsednika občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje, Vlada

Občane, ki vstopijo na avtobusni postaji, kjer je vitrina, pa je nemalo začudilo, da se nihče ni spomnil te vitrine prekriti s streho in tako urediti hkrati vsaj zasilno avtobusno postajo. Bržkone stroški za to streho ne bi bili tolikšni, da bi se je ne splačalo urediti? Kaj menite?

Pogled na toplarno z jugovzhodne strani. Na levi strani, pri dnu dimnika, se vidijo čistilne naprave

po mnenju psihologov idealno okolje, v katerem je mogoče spoznati osebnost človeka in je nanjo moči tudi vplivati. Toda ko pridete v Mostah čez železnico, je do Save eno samo igrišče, veliko 14 x 30 m, prostor za športno igrišče v Rožičevi pa žele stanovalci zadržati za garaže, ker se avto na prostem pač kvari, mladina, no, mladina pa bo že našla svojo zabavo.

Seveda jo bo.

Na tem edinem športnem prostoru deluje TVD Partizan Zelena jama, s precej široko upravo, v kateri so zavedni družbeni delavci. Vključuje dokaj mladine — več je preprosto ne more, ker je prostor premajhen in... ker ni tistih, ki bi hoteli delati z njo. Vse oddelke, ki vadijo telovadbo, vodita dva tovariša ob pomoči tovarišice študentke. Delo je odlično, uspehi vidni.

Toda v društvu imajo tudi sekcijo košarke ki jo vodi mladi študent. Letos poleti se je društvo odločilo, da gre na letovanje na Visoko. Vprašali so trenerja košarkarjev, če bodo šli tudi oni. »Lahko,« je dejal, »toda mene ne bodo ubogali. O treningu ni govora, ker bodo večinoma v gostilni.« Tako mladih košarkarjev niso vzeli s seboj.

Medtem ko so bili drugi na Visokem, so ti mladinci

vdrli v prazni društveni dom, namerno polomili vse ključavnice v vratih in omarah (tudi tiste, ki so last osnovne šole Vide Pregarc) škode je bilo za preko 100 tisoč S dinarjev — zato, ker niso šli na letovanje.

Društvo (to sta tovariša, ki delata) je to prijavilo milici. Odgovor je bil, da storilce sicer poznajo, toda mladoletniki so. Društvo je seglo v blagajno, vzelo zadnje denarje in popravilo vso škodo na svoj račun. Sklenilo pa je, da bo izključilo iz svojih vrst vso ekipo mladincev — košarkarjev. Ti ne bodo smeli več igrati na edinem igrišču v Zeleni jami. Polni sile jo bodo trošili drugod. — Ali ste slišali o tolpi iz Siške? Ali pa o oni iz Savskega naselja?

Ali res ne potrebujemo športnih društev in objektov? Ali res ni nikogar, ki bi hotel praktično delati z mladino (pustimo že vendar samo sestanke o tem)?

Ali sta v Zeleni jami res samo dva človeka, ki sta v domu po pet ur vsak dan in skrbita za mladino?

Koliko jih je, ki bi praktično izvajali lepe besede — razen omenjenih dveh?

Pa še to — doslej ni razen njiju in milice v Zeleni jami ta problem zanimal še nikogar (in seveda storilcev)!

Zatorej: ali...?

Problemi huliganstva, vzgojne zanemarjenosti ali nuerejenih socialnih razmer prihajajo na vzroke posameznih šol v končni fazi. Le redko opozarjajo na vzroke posameznih šolniki s primeri, zavodi za socialno delo pa z analizami, želeč vzpodbuditi vso družbo k odstranitvi teh vzrokov. Tako redko zato, ker tega v začetku nihče ne jemlje dovolj resno, pa ostajajo osamljeni glasovi brez resnejšega odziva.

Ali bo ta prispevek vsaj glas več?

Najraje se mladina v svojem prostem času ukvarja s športom (če se ima kje). Šport je

Na shledanou, tovariši iz Tasovic!

Pod vodstvom treh članov učiteljskega zbora je 23 učencev osnovne šole Ketteja in Murna tri julijske tedne letovalo na Češkem. Prav toliko čeških učencev iz osnovne šole v Tasovicah (okraj Znojmo) pa je v zameno istočasno letovalo prav toliko dni v Pacugu ob slovenski obali. Prvi stiki so bili to, prve izkušnje so tu — pogledjmo, kaj pravijo naši učenci, kaj tasoviški, kaj pravijo organizatorji te zamenjave.

Kako je prišlo do zamenjave?

Odgovarja ravnatelj osnovne šole Ketteja in Murna: Misel je sicer tlela že več časa med nami, oprijemljivo vsebino pa je dobivala šele od Hokeja 66 naprej, ko je prišel na to svetovno prirediteljev tovariš Lado Benda, mož tasoviške prosvetne delavke Božene. Nekaj pism sem in tja, prijave najboljših učencev in pionirjev, vsebinske in organizacijske skrbi tovarišice Brigitte Blaj s kolegicami, posvetovanje s starši — in 10. julija je bila skupina že na poti.

In življenje na češkem?

Govori Ljubica Bego, učenka 8. razreda: Da, 2. avgusta smo se vrnili. Videli in spoznali smo bratsko Češko in Čehe, teško je na hitro prelistati spomine in zbrati vtise, saj je bilo vse za nas tako novo, skoraj nenavadno.

nice, znano letno rezidenco plemičev Lichteinsteinov, sedaj urejajo v izletno točko prve vrste: 7 km hoje od postaje, ob poti pa parki, jezera, dvorci ob njih, nasadi, kipi, stezice, klopce, vrtovi z eksoti, trume obiskovalcev...

Zadnja dva dneva sta bila pa svojevrstno doživetje: preživeli smo jih namreč v družinah naših čeških tovarišev. Kot so bili v Ljubljani oni naši gostje, smo bili namreč na Češkem mi njihovi. Kar zamislite si, da preživite dva dneva sicer tujimi ljudmi, kj pa zopet niso tujci! Z njihovi mi starši smo se sicer bolj malo pogovarjali — več so nas stregli in pač nismo utegnili — a ko so se drugega dne dne (naš zadnji dan bivanja na Češkem) vrnili iz Pacuga njih otroci, smo se menili kot najstarejši znanci. Oni so se naučili nekaj slovenščine, mi pa nekaj češčine, malo smo si pomagali z rokami, risali smo si, govorili z očmi, s celim obra-

mladincem našo deželo takšno, kakršna je, da bi spoznali naše ljudi, kakršni so, da bi na osnovi teh spoznanj — in seveda naših pri vas — ti stiki dobili svojo globljo vsebino. Tasovice same niso izletniški kraj, zato smo vam skušali nuditi v zameno za Pacug nekaj podobnega, a našega. Morda so bile tudi kake pomanjkljivosti — tu in tam — a začetki so to. Želim, da bi na osnovi teh prvih spoznanj prišli do realnih zaključkov, kako nadaljevati te stike in jih poglobljati v zadovoljstvo vseh nas.

Tovarišica Blajeva, vi ste vodili kolonijo, vaši vtisi?

Na Češkem smo bili sprejeti zelo pristrčno in se tak odnos ni spremenil do zadnjega dne. Skoraj se bojim, da češki učenci niso bili deležni tolikšne vsestranske pozornosti. Seveda prav do vsake podrobnosti ni šlo vse v najlepšem redu, toda to so prve izkušnje, na katerih sodim, da lahko samo naprej gradimo in poglobljamo naše stike. Kako bo prihodnje leto? Morda bi kazalo skrajšati čas izmenjave, organizacijsko jo poenotiti pa spet prilagoditi vsak svojim specifičnostim. Važno pa je, da so bili tako češki kot naši učenci

Z izleta mimo Brna v Lednice, češki Schönbrunn. Posnetek je narejen pred vhodom v muzej

Ravnatelj osn. š. Ketteja in Murna: Svet je vedno manjši. Velikega ga dela in ohranja to veličino človek. In češki kot slovenski človek sta to delala družno vsaj v kulturnem pogledu (kolikor pač poznam) od Prešernovih časov sem. Bila so pač plodnejša, pa zopet sušna leta. Mislim pa, da so ti sedanji stiki, grajeni na mladini obeh narodov, dobra podlaga za vezi, ki naj vežejo vse ljudi dobre volje v svetu sedanjosti in prihodnosti. Z obeh

strani so bili kar najboljše mišljeni, z obeh strani je bilo tudi izraženo prepričanje, da je mladina odnesla kar najlepše vtise — če je bila zadovoljna mladina, je izmenjava dosegla uspeh, kj ga ni zamenjati, pa čeprav bi morda v prihodnje bile oblike teh stikov drugačne. Občinskemu odboru DPM in delovnim kolektivom Teola in Toplarne, ki sta podprla to izmenjavo, lepa hvala za pomoč.

Uredništvo Nsk se zahvaljuje vsem sodelujočim in se pridružuje pozdravu mladinke Ljubice Bego: »Na shledanou, tovariši iz Tasovic!«

A. M.

Češki in naši pionirji na skupnem letovanju v Pacugu

Ze sama pot tja! Za ves dan smo se ustavili na Dunaju. Ring, Prater, spomenik ruskim vojakom, državna opera, parki, mestna hiša, spomeniki... Zjutraj smo bili že v Chvalaticah, v kraju blizu jezera Vranov. Stanovali smo v šoli ob robu vasice. Šolski vrt s češnjami (takrat so pravkar minevale), z zgodnjimi vrstami jabolk in ciborami nam je bil na razpolago. Gostitelji so bili silno prijazni. Ljubezivo so nam bili na razpolago na izletih — mimogrede: za to so žrtvovali svoj letni dopust — in na kopanju. Vranovsko umetno jezero je osrednja turistična točka južne Češke in vedno je tu polno turistov. Kopališča, campi, jez, pa staro mesto Bitov in še šest gradov z bogatimi zgodovinskimi, zoološkim, umetniškimi in najrazličnejšimi drugimi zbirkami in parki vabijo, vabijo...

Prvi dan nam je delal preglavice jezik, potem pa smo zvedeli za zmrzino — sladoled, pa da je smetana tudi tam smetana, ovoce sadje, svačina pa malica in led je bil prebit. Potem pa dvodnevni izlet v mesto. Nepozabni vtisi s Hradčanov, iz olimpijskega mesta, kjer smo prenočili, pa Karlov most, narodni divadlo, mestna hiša in orloj, spomenik Janu Husu, parki, praške Benetke, naše veleposlaništvo, pa cerkve, spomeniki in tako naprej.

Dan počitka je prišel kar prav, da smo malo uredili vtise, nato mimo Brna v Led-

zom in se sijajno razumeli! Za slovo so nas še obdarovali in nas vse pospremili na postajo. Tovarišica, ki nam je kuhala, pa njenemu možu (možu), njih vzgojiteljici — naši spremljevalki, in vsem, ki so z nami preživeli nepozabne dni: »Na shledanou!« Tovarištvo, ki smo ga sklenili, bomo gojili še naprej, saj taki 3 tedni ne morejo iti nikdar v pozabo.

Omenili ste Tasovice, toda...

Govori ravnatelj tamkajšnje osnovne šole Zdenek Brychta (prost prevod iz zaključnih njegovih besed — po spominu):

Prvič smo se srečali. Skušali smo prikazati slovenskim vseh teh vtisov?

zadovoljni in prav to nam je lahko vzpodbuda za nadaljnje stike.

Kaj pa sodijo češki učenci o letovanju pri nas?

Odgovarja hčerka tamkajšnjega ravnatelja (prost prevod, po spominu):

Še bi šla takoj zopet v Pacug, v Slovenijo. Izleta v Postojno ne bom nikoli pozabila. vaše morje je čudovito. Ogleдали smo si Piran, bili smo v Portorožu, v Savudriji, kopali smo se v Strunjanu in v Fiesi, se sončili, veselili skupaj in se jezili. Da, tudi kregali smo se, pa se obrnili in pozabili...

In kaj bi lahko sklepali iz

Pred posvetovanjem o kulturi v občini

Pred dobrima dvema letoma smo lahko ugotovili, da se je kulturno življenje v naši občini začelo intenzivneje in poglobljeno razvijati. Na svoji zadnji seji je moralo predsedstvo ugotoviti, da se kulturna dejavnost vse pre malo vključuje v splošni družbeni razvoj. Vzrokov za to je več: Zveza kulturno prosvetnih organizacij ostaja pri svojem delu vse preveč osamljena, kultura je še kar stvar predvsem kulturnih ustanov in prosvetnih delavcev, ozkega kroga ljudi, ki jim je delo na tem področju pravzaprav (kulturna) dolžnost. Če hočemo, da se bo položaj bistveno izboljšal, se moramo tega

problema zavedati mi in ostale družbene organizacije. Zato bo na pobudo občinskega sveta ZKPO organizirano v septembru ali oktobru razširjeno posvetovanje, kamor bomo poleg kulturnih delavcev povabili tudi predstavnike družbeno političnih in delovnih organizacij. Tako razširjen krog sodelujočih naj bi razpravljal o programu, vsebini in oblikah dela v prihodnje. Mnenje predsedstva je, da moramo slediti razvoju, ki zahteva večje kvalitete tudi na področju kulture, pa zato več razmišljati o novih oblikah dela. S tem seveda ni rečeno, da so nam nenadoma potrebne samo po-

Leto dni intenzivnega dela

Delovni kolektiv osnovne šole Ketteja in Murna bo novo šolsko leto začel organizacijsko in vsebinsko mnogo bolj pripravljen kot prejšnja leta. Ze oktobra lani se je lotil, pa vse do junija izdeloval svoje samoupravne akte in jih prilagodil stanju razvoja naše družbe, posebej šolstva, zakonodaje in seveda samega sebe. Istočasno je

izdeloval tudi podrobne učne načrte, temelje vsakodnevnega rednega dela na zavodu. Celo letno preizkusno kabinetno delo je dajalo vsemu prejšnjemu šolskemu letu še posebej pečat velike dinamike. Vse to pa je bil odraz težnj in prizadevanj vsega kolektiva, da se čim intenzivneje vključi v splošna reformna prizadevanja, ki naj sedaj po brionskem plenumu dobivajo vedno globljo vrednost slehernega na njegovem delovnem mestu in delovnih kolektivov kot celote v prizadevanjih za vedno večje vsebinsko vrednostjo socialistične demokracije.

Nič več skrbi, kje je otrok!

Iz dosedanjih dveh dokaj skromnih prostorov Ob Ljubljani 36 a se bodo z novim šolskim letom preselili oddelki za celodnevno bivanje učencev osnovne šole Ketteja in Murna v nove prostore v stavbi poleg šole. Čez 200 učencev bo tako dobilo vse možnosti za intenzivno učenje in sproščeno razvedrilo zunaj neposrednega šolskega urnika pod vodstvom strokovnih učiteljev praktikov. Po želji bodo imeli učenci tu tudi kosilo in malico. Zaposlenim staršem tega dela naše občine sedaj ne bo več potrebna skrb, kje je njihov otrok ob urah, ko ni pri pouku. Občinski skupščini in delovnim organizacijam — posebno Toplarni — gre vsa zahvala pri intenzivni skrbi za gradnjo in pravočasno zbiranje denarja, da bo stavba pravočasno izročena svojemu namenu.

Tekmovanje za bralno značko Jožeta Moškriča

Otrok je hvaležen bralec, rad in pogosto sega po primerni knjigi, (to dokazujejo statistični podatki naših knjižnic) večkrat pa se loti tudi dela, ki ga ne razume in si ga razlaga narobe. V mislih imam nekontrolirano otrokovo branje, ko je izbira včasih prepuščena res samo otroku.

Komisija za knjižničarstvo in tisk pri občinskem svetu kulturno prosvetnih organizacij pripravlja tekmovanje za bralno značko Jožeta Moškriča. Sodelovalo naj bi čim več učencev osnovnih šol. Izbor mladinskih knjig bo prilagojen starosti učencev in ustrežno razdeljen na več stopenj. Vsako knjigo naj bi otrok prebral s poudarkom na eni njenih vrednosti. Nekje naj bi zasledoval zgodbo, dejanje, drugje le vodilno osebo itn. Seveda bo potrebno uspehe sodelujočih tudi preveriti, ker bo le tako mogoče med prizadevnimi mladimi tekmovalci najti najpriazdevnejše in jih ustrezno nagraditi.

Jožeta Moškriča smo za nosilca našega tekmovanja izbrali zato, ker je živel in ustvarjal na območju naše občine in kot narodni heroj zaslužil, da se ga mladi vedno znova spominjajo.

klicne kulturne institucije ali da namenoma zavračamo amaterizem na vseh področjih. Tako bi človek kot družbeno in družabno bitje še vedno ostal pasiven opazovalec in ne tudi soustvarjalec kulture. Mnogokrat se pritožujemo nad skopo odmerjenimi sredstvi, slabo neustreznimi prostori itn. Samo sredstva ne zadostujejo! Zadovoljiv učinek bomo dosegli le ob zadostnih sredstvih in subjektivnih prizadevanjih.

Dela je dovolj! Potrebni so ljudje, ki bodo sodelovali s svojimi izkušnjami znanjem in voljo.

Moščanska tržnica je draga

(Nadaljev. s 1. str.)

Samopostrežnih trgovinah v Proletarski ulici št. 4 in na Pokopališki cesti št. 36. Poglejmo, kaj so povedale:

KRISTA ŠARC iz Proletarske ulice 1 pravi:

— V tej samopostrežni trgovini kupujem od prvega dne, ko je bila odprta. Neke posebne razlike med to in trgovino klasičnega tipa ne vidim. Menim, da bi starejši ljudje še vedno radi imeli trgovino klasičnega tipa, ker je tam tudi nekoliko ceneje. Je pa res izbira v samopostrežni trgovini večja in ni treba čakati; le ob sobotah in praznikih večkrat stojimo v repu pri blagajni.

MIRA MOHAR iz Rojčeve ulice 5 nam je v razgovoru povedala naslednje:

— Moščanska tržnica je dražja kot glavna v mestu; tukajšnje prodajalke pravijo, da so stojnice dražje kot v mestu. Mislim, da bi morali v moščanski tržnici imeti vsaj enkrat tedensko sveže ribe — do sled tu rib nikoli ni bilo. Poleg tega ni moči vedno dobiti cvetja pa tudi izbira sadja in zelenjave je preskromna. O samopostrežni trgovini menim, da jsta prodajalka ne bi smela prodajati kruh in mlečni sladoled, ker tudi manipulira z denarjem, to pa je nehygienično. Trgovina je z blagom dobro založena, tu prodajajo tudi delikatese in druge reči, česar v trgovini starega tipa ni bilo dobiti.

RUŽA TOPIČ, Zakotnikova 1, hodi nakupovat v samopostrežno trgovino ob Proletarski ulici, čeprav ima nekoliko bližje v trgovino na Zaloški cesti. Ko smo jo povprašali, zakaj raje hodi v to trgovino, nam je odgovorila:

— Ker sem se že navadila in tudi izbira v njej je večja. Na tržnico pa hodim v mesto, ker je na moščanski tržnici vse dražje pa izbira je manjša; Tudi 100 S dinarjev, kolikor porabim za avtobus, stvari bistveno ne podražijo. Prepričana sem, da tako dela večina gospodinj v Mostah.

ZINKA RAJNER stanuje v Rožičevi ulici 9 in nakupuje v samopostrežni trgovini na Pokopališki cesti 36:

— Razlika med samopostrežno trgovino in trgovino klasičnega tipa je po mojem mnenju precejšnja. Tukaj si postrežem sama, tam sem pa včasih čakala tudi po pol ure in več, da sem prišla na vrsto. Da še nisem dobila vsega, kar

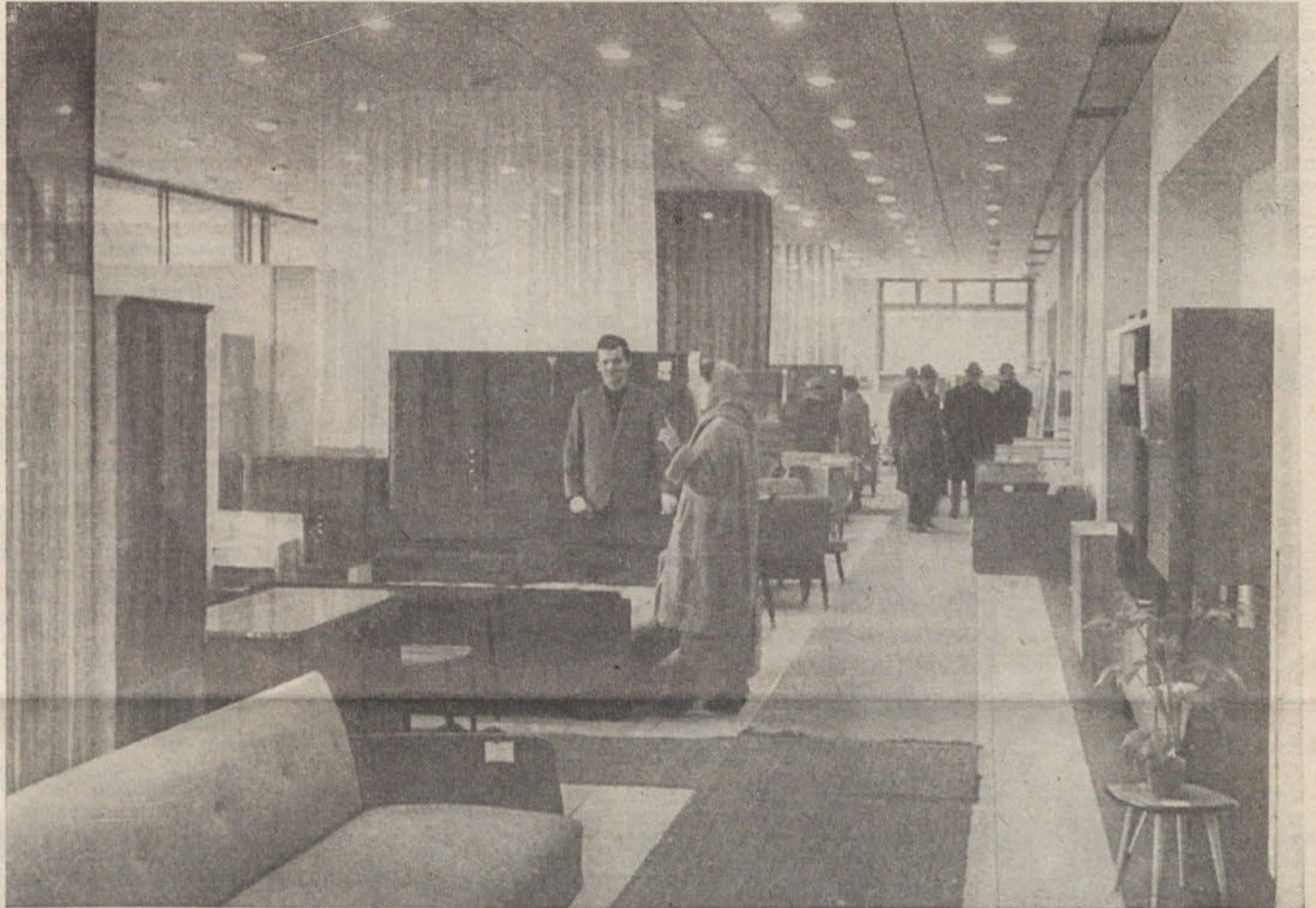
sem rabila. Všeč mi je to, da je sadje zavito v vrečke in je na vsaki vrečki datum pakiranja in cena. Prej sem morala iti za vsak večji nakup v mesto. Tukaj pa je na razpolago pecivo, sadje, pa delikatese, kozmetični predmeti in podobno. Tudi prodajalke imajo v samopostrežni trgovini drugačen odnos kot v trgovini starega tipa. To pa je tudi razumljivo, ker so bile prodajalke tam nervozne, ker niso mogle vsem postreči, potrošniki pa so bili nervozni zaradi čakanja. Tukaj pa ni treba čakati. To pa je posebno važno

lov v prostem stanju (razsuto). To nam odvzema mnogo časa, saj moramo sami pakirati, označiti ceno in datum proizvodnje in podobno. Sploh pa menim, da ni v skladu s higienskimi predpisi, da dobivamo blago v takem stanju. Na ta način delajo naši prodajalci dela, za katera v bistvu niso plačani. Če bi bilo to urejeno, potem bi za sedanji promet imeli zaposlenih manj ljudi, oziroma bi z istim številom zaposlenih imeli večji promet. V tem primeru bi bile tudi cene nižje kot v trgovini klasičnega tipa, kar je tudi eden

BRANKO AMBROŽ: »Mislim, da glede reklame še nismo storili vsega, da bi pritegnili kupce, saj imamo na razpolago kvalitetno pohištvo. Mnogi potrošniki za našo trgovino sploh ne vedo. Zato bi bilo potrebno npr. pri vходу v prodajalno nad napisom Mercator postaviti primeren svetleči neonski napis, ob vpadnicah pa postaviti reklamne panoje. Dobro bi bilo obesiti tudi reklamno desko na zgradbo pošte itn. Prepričan sem — je zaključil Branko Ambrož — da bomo naleteli pri upravi Mercatorja na razumevanje

žili 6 milijonov svojih sredstev. Ne-kompletno dvigalo so kupili za nizko ceno in ga obnovili kljub visokim stroškom. Zahvala za to pridobitev gre kolektivu, njegovi dobri volji, trudu in uradniškemu delu. V 10 letih so bile obnovljene skoraj vse prodajalne. Razvoj in uspeh podjetja se kaže tudi v vedno večjem prometu, ki je znašal leta 1952 254 milijonov SD, leta 1963 pa milijardo 24 milijonov SD.

Leta 1962 se je podjetje priključilo v veletrgovini Mercator. Odprlo je novo samopostrežno trgovino z 220 m² prodajnega prostora (oziroma ok. 500 m² skupno s pomožnimi prostori) v Proletarski

Lepo urejena prodajalna pohištva ob Proletarski cesti privablja kupce. Žal jih je še veliko, ki zanjo sploh ne vedo

za nas gospodinje in nasploh za vse, ki kjerkoli delajo.

Ob vsem tem smo želeli slišati še mnenje poslovodij in k besedi smo povabili poslovodjo samopostrežne trgovine v Proletarski ulici 4 Franca Mehle in poslovodjo oddelka za pohištvo v isti stavbi Branka Ambroža:

FRANC MEHLE: »Osnovna pomanjkljivost pri nas je v tem, da dobimo večino artik-

smotrov samopostrežnih trgovin.

No, ne glede na te in podobne pomanjkljivosti je napredek očiten. Tako na primer imamo na enega zaposlenega mesečno za milijon SD več prometa kot v trgovini klasičnega tipa. Mesečni promet v naši trgovini znaša povprečno 56 milijonov starih dinarjev in je to največji promet od vseh poslovalnic Mercatorja.

glede sredstev za učinkovitejšo reklamo, ki je tudi eden važnih pogojev za poslovni uspeh.

Na področju občinske skupščine Moste-Polje delujeta dve poslovni enoti Mercatorja — Specerija in Polje. Leta 1949 sta bili ustanovljeni kot trgovski podjetji Specerija (pod imenom Živila) in Polje (iz dotdanje potrošniške zadrage).

Podjetje Živila je imelo skupno 12 prodajal, in sicer z živil 6, s sadjem in zelenjavo pa 6. Razvojna pot, ki jo je narekovala reorganizacija gospodarstva, je šla naprej tako, da se je podjetje 1950. leta spojilo s tedanjim združenim sektorjem potrošniške zadrage s 15 prodajalnami in se preimenovalo v podjetje Specerija. Takoj nato so se poslovalnice za sadje in zelenjavo osamosvojile. Do leta 1958 je to podjetje poslovalo s 16 poslovalnicami, ker je bila med tem 1 ukinjena, 4 pa so oddali drugim podjetjem. V tem času so bili odprti 2 novi trgovini, na Pokopališki cesti 3 in na Živilskem trgu v Mostah.

V nekaj letih poslovanja je uspelo z dobrim gospodarjenjem in ob prizadevanju celotnega kolektiva obnoviti skoraj vse poslovalnice in s svojimi sredstvi odpreti tudi 2 novi.

Podjetje se je bojevalo še z drugimi težavami, saj ni imelo svojih skladiščnih prostorov.

Prisiljeni so bili preurediti iz 2 prodajalnih skladišč, ki pa niso bila med seboj funkcionalno povezana. Te motnje njihovega poslovanja so bile odpravljene, ko je leta 1957 tedanji občinski ljudski odbor Moste odstopil prostore za skladišča v Štepanji vasi. Za preureditev teh prostorov so delavci podjetja vlo-

ulici, točilnico in prodajalno pohištva, kar je nedvomno velika pridobitev za potrošnike tega območja.

Skoraj enako razvojno pot je imela poslovna enota Polje, ki se je leta 1952 razširila s prevzemom industrijskega magazina Vevče, poslovalnice V. T. P., dveh poslovalnic krajevne trgovine in ene na novo odprte trgovine. V letu 1954 je prevzelo tudi poslovalnice kmetijske zadrage Polje. Leta 1958 je delovalo v sklopu tega podjetja 18 poslovalnic. Glavne naloge podjetja po združitvi so bile usmerjene k nujnemu moderniziranju trgovin in boljši organizaciji dela. Tedanji prostori prodajal so bili majhni, neurejeni, oprema zastarela in dotrajana. Kljub finančnim težavam je podjetju uspelo z razumevanjem kolektiva uresničiti zadane naloge. Od leta 1954 so bili obnovljeni skoraj vsi lokali, nabavili so novo opremo, hladilne naprave in druge pripomočke. V tem času je podjetje zgradilo 3 nove klasične trgovine, v Zalogu pa moderno samopostrežbo.

Osnovna sredstva ob ustanovitvi podjetja so znašala 296.878 SD; od takrat so stalno naraščala in so znašala ob koncu 1965. leta 69.484.432 SD. Iz tega je razvidno, da so ob prizadevanosti celotnega kolektiva pri Polju dobro gospodarili. Izvršeni sta bili 2 adaptaciji in dokončana nova gradnja v Polju v vrednosti ok. 17 milijonov SD. Precej sredstev so investirali tudi za nabavo hladilnikov in druge notranje opreme.

Prihodnje leto so predvidene ureditve prodajal na Javoru in v Dolškem, kjer bo zrastle novo naselje; potrošniška centra Vevče in Polje pa bosta drugo leto povsem obnovljena in bodo znašale investicije samo za slednjega čez 100 milij. SD.

Nekaj besed o vlogi in nalogah sodnika porotnika

V kratkem bo potekla dveletna mandatna doba dosežanim sodnikom porotnikom. Kot je znano, volijo sedaj občinske porotnike občinski sodišče občinske skupščine. Ker obsega občinsko sodišče I v Ljubljani območje treh občin (Ljubljana-Center, Ljubljana Moste-Polje in Litija), volijo sodnike porotnike vse tri občinske skupščine. V naši občini volimo 45 porotnikov; od tega naj bi bilo 10 odstotkov sodnikov porotnikov samo za potrebe mladinskega sodstva. Ker je porotna služba bistveni element socialistične demokracije v sodstvu, menimo, da je prav, da ob sedanjih volitvah porotnikov napišemo nekaj besed o tem.

Doslej se je včasih dogajalo, da so bile za sodnike porotnike predlagane osebe, ki niso imele niti moralnih niti drugih kvalifikacij za opravljanje te družbeno odgovorne funkcije. Zato je potrebno, da se sedanjšega izbiranja porotnikov lotimo z vso odgovornostjo. Za sodnike porotnike ne smemo kandidirati osebe, ki ne bi dale predhodno svojega pristanka za kandidacijo, ki so preobremenjene z drugim delom, ki so se že odselile ali pa iz

drugih razlogov nimajo pogojev, da bi opravljale dolžnost sodnika porotnika. Najbolje bi bilo, da bi o kandidatih razpravljali občani na zborih volivcev ali — kjer to v sedanjih okoliščinah ni mogoče — KO SZDL, terenski politični aktivni in morda tudi sveti krajevnih skupnosti. Stremeti moramo za tem, da zagotovimo v porotni službi primerno število žensk in da bo med kandidati tudi več mlajših občanov v starosti od 18 do 35 let. Paziti je

treba, da ne bi bila izvoljena oseba, ki je že bila obsojena zaradi kaznivega dejanja.

Sodniki porotniki opravljajo izredno važno nalogo zlasti v tem, da ščitijo naše sodstvo pred zaostajanjem za družbenim razvojem, birokratizacijo in pravnim formalizmom. S svojo družbenopolitično razgledanostjo in življenjskimi izkušnjami prispevajo, da se pravilno oceni pomen in družbena nevarnost kaznivih dejanj zlasti pri izbiri ustreznih kazni in vzgojnih ukrepov ter da se pravilno ocenijo posamezna sporna razmerja.

Še nekaj kritičnih ugotovitev v zvezi s sodelovanjem sodnikov porotnikov pri sojenju. To sodelovanje je še vedno preveč pasivno. Večina jih sicer z zanimanjem spremlja potek posameznih sodnih razprav, pri odločanju pa žele v večini primerov najprej slišati mnenje profesionalca in to mnenje osvaja brez lastne presoje.

Naša osnovna naloga je skrb za človeka

Nadaljev. s 1. str.

zmožni vzgajati otroke zaradi duševne ali živčne bolezni, 10 je bilo družin, kjer je bila vzrok bolezni v družini (TBC, rakasta obolenja in težja telesna invalidnost), v šestih družinah pa kriminaliteta staršev. Poleg tega je bilo 5 primerov prostitucije pri materah. Morda naj povem tudi to, da smo v lanskem letu imeli 40 primerov, pri katerih so bili otroci v družinah samo navzven, tj. navidezno urejeni, v resnici pa so bile v teh družinah na dnevnem redu tako imenovana mikropsihične traume — »tiha prerekanja« v pričjo otrok. V teh družinah vzrok mladinskega prestopništva ni bil težak socialni ali sploh materialni položaj, pač pa so bili ti otroci prepuščeni ulici in cesti, ker starši — v lovu za zaslužkom — preprosto niso utegnili ukvarjati se z vzgojo otroka.

Posebno poudarjam, da so najvažnejši preventivni ukrepi, kajti le-ti so učinkovitejši in cenejši od kurativnih ukre-

proti nagradi 120.000 S din. V kratkem času je ves ta denar zapila in seveda ostala brez ustreznega stanovanja.

CENJENI NAROČNIKI!

Uredništvo vas prosi, da če še niste poravnali naročnine za leto 1966, ali celo za prejšnja leta, to storite po priloženih položnicah.

Celoletna naročnina znaša 360 SD in jo nakažite na tekoči račun pri NB Ljubljana, 503-8-211 Občinski odbor SZDL Ljubljana Moste Polje, Moščanska skupnost.

Njen otrok je že pri dvanajstem letu starosti postal vzgojno problematičen in težko vodljiv. Ker je mati morala v bolnišnico na zdravljenje, je dala otroka v rejo. Končal je osnovno šolo, pri 15 letu sta-

nesla očetu na dom. Oče je otroka zadržal, mater pa napolnil od hiše. Za otrokovo vzrejo in vzgojo so skrbeli očetovi starši, ker njegov služček ni zadostoval niti za pijačo in so starši morali vzdrževati tudi njega.

Za zahvalo jih je neprestano pretepal, enako tudi otroka. Koliko noči so starši in otrok prebedeli v neprijetnem strahu in čakali, kdaj bo prišel in se znesel nad njimi. Ko sta brutalnost in surovost dosegla višek, je nekega dne prišla prijava s postaje ljudske milice. Zavod za socialno delo je na podlagi te prijave obvestil javno tožilstvo. Oče je bil najprej obsojen na 6-mesečni zapor, pogojno za dobo treh let, ker jih je pa še naprej pretepal, je bil drugi obsojen na 18 mesecev zaporne kazni. Istočasno se mu je izrekel varnostni ukrep obveznega zdravljenja v zavodu za varstvo in zdravljenje.

Medtem je otrok postal šoloobvezen. Vpisan e bil najprej v osnovno šolo, kjer pa

lesnem in duševnem razvoju, ki deluje pri zavodu za socialno delo, je otroka pregledala, ga kategorizirala in ga napolnila v posebno šolo — zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih otrok.

Sedaj je otrok v internatni oskrbi in na šolanju ter se počuti mnogo bolje. Če bi prej vedeli za ta primer, bi prav gotovo že prej našli tudi ustrezno rešitev.

Otroci so umrli zaradi zanemarjenosti

D. V. Kako tragične posledice ima lahko alkoholizem v neki družini, nam zgovorno priča naslednji primer: V zakonu so se rodili trije otroci, trije pa zunaj njega. Medtem ko je mati stanovala z otroki v Celju, so ji trije umrli zaradi zanemarjenosti, podhranjenosti in slabe nege, kar je ugotovila zdravstvena služba. Kasneje se je mati preselila na območje naše občine. Dokončala je 2 razreda osnovne šole, a že zgodaj se je vdajala pijači in prostituciji. Zaradi grobega ravnanja otrok je bila obsojena na večmesečno zaporno kazen, istočasno pa so ji bile odvzete tudi roditeljske pravice. Sedaj živi v brezdelju in je pri štiridesetih letih zbrala le 6 let delovne dobe. Ženska je zelo napačna, protialkoholno zdravljenje odklanja enako kot že vsak poizkus v tej smeri. To dela vsekakor zaradi defektnosti, ker ni zmožna sodelovati. Zato je bilo nujno, da socialna služba reši preostale tri otroke. Najmlajšega je neka družina posvojila, starejša dva pa sta šla v rejništvo. Otroci so se sedaj umirili, postali so vzgojilivi in vodljivi pa tudi v šoli dobro uspevajo in izdelujejo s povprečno prav dobrim uspehom.

Če primerjamo v kakšnem okolju so živeli prej, se potepali in kradli, bili podhranjeni in slabo negovani, potem lahko ugotovimo, da sedaj niso več ogroženi. Posledice prejšnje ogroženosti bodo sicer ostale verjetno še dolgo, ostala pa bo tudi boleča zavest, da so bili žrtve alkoholizma, ki jim je za vedno razdril domače ognjišče, vendar bodo to — upajmo — le boleči, izginjajoči spomini...

Kaj naj še povemo za zaključek?

Ali naj gremo sedaj v lov na čarovnice?

Ali naj prepovemo točenje alkoholnih pijač?

Ne gre za to! Ljudje so pili in še bodo, saj kozarček dobrega vina ne more škodovati, celo koristi lahko. Samo vsaka stvar — pa tudi uživanje alkoholnih pijač — mora imeti neko mero. Zato moramo storiti vse, da mladi naraščaj vzgajamo v tem duhu. Vprašamo se, zakaj v gostinskih lokalih na območju naše občine še vedno točijo alkoholne pijače mladoletnikom in vinjenim odraslim osebam, čeprav predpis izrecno to prepovedujejo?

Zakaj dajejo po gostiščih pijačo vinjenim osebam na up?

Ne zavedamo se dovolj, kakšne strahovite posledice ima alkoholizem v človeški družbi pri nas in po svetu.

Prihodnjič: Mladinsko prestopništvo

Uspela tribuna mladih proizvajalcev

Občinski komite zveze mladine Ljubljana Moste-Polje je nedavno tega sklical tribuno mladih proizvajalcev, na kateri so mladi obravnavali vlogo Zveze mladine po VI. plenumu CK ZKJ in vključevanje mladih v družbenopolitično življenje.

Tribuna mladih sta se poleg članov ObK ZMS, predsednikov in sekretarjev ZMS udeležila tudi sekretarka ObK ZKS Ljubljana Moste-Polje Karla Novakova in republiški poslanec ter član ideološke komisije pri ObK ZKS Ljubljana Moste-Polje Avgust Vižintin.

Na osnovi uvodnega referata, ki ga je podal sekretar

ObK ZMS Ivan Kuhar, se je med navzočimi razvila živahna razprava, v kateri so bili večkrat poudarjeni sklepi VIII. kongresa ZKJ in brionskega plenuma in njih dosledno reševanje. Mladi proizvajalci so se v razpravi zavzemali za večjo demokratičnost dela samoupravnih organov, za načrtno uvrščanje mladih v Zvezo komunistov in za večjo javnost dela Zveze mladine v delovnih organizacijah, na terenu in v šolah.

Ob zaključku tribune so imenovali posebno komisijo, ki bo na osnovi razprave izdelala dokončne sklepe in jih posredovala vodstvom ZK in Zveze mladine. J. K.

Kadrovska sprememba v občinskem odboru SZDL

Pred kratkim je prišlo do sprememb v vodstvu SZDL naše občine. Dosedanji sekretar občinskega odbora SZDL Marjan Moškrič je odšel na novo službeno mesto, sicer v skupščinsko upravo za vodjo odseka za gradbene zadeve, medtem ko je funkcijo sekretarja prevzel Jože Mencinger.

Jože Mencinger

Jože Mencinger je znan družbenopolitični delavec. Med vojno je bil v Prešernovi brigadi, po vojni je služboval do 1. 1948 v enotah JLA, potem pa je vrsto let opravljal odgovorne funkcije v odborih ljudske tehnike. Ta organizacija mu je, kot dolgoletnemu družbenemu delavcu, omogočila izredni študij na višji šoli za organizacijo dela v Kranju, katere absolvent je.

Jožetu Mencingerju želimo na novem delovnem mestu mnogo delovnih uspehov, istočasno pa se toplo zahvaljujemo dosedanjemu sekretarju Marjanu Moškriču za njegovo dolgoletno požrtvovalno in uspešno delo v SZDL in mu želimo, da bi se na novem službenem mestu kar najbolje počutil.

Končno vendar Povšetova cesta...

Kot je znano sedaj urejajo Povšetovo cesto. Predvidoma bo nared konec septembra; morala bi biti zgrajena že v avgustu, toda zaradi neugodnih vremenskih razmer pa neizpoljenih obveznosti s strani kooperantov, ki niso pravočasno poslali granitnih robnikov, so se dela zavlekla.

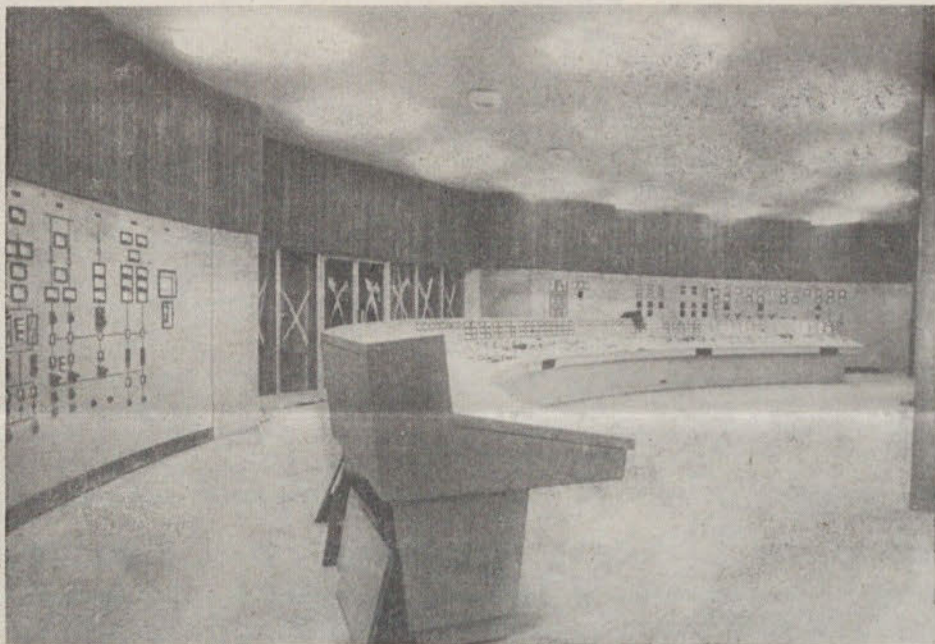
Asfaltni trak bo dolg 800 m, ob straneh pa bodo pločniki za pešce. Tovariš Karel Horvat, delovodja na gradbišču, je našemu sodelavcu povedal, da so imeli težave zaradi velikih kablov, ki so položeni pod teraso, niso pa bili točno označeni v načrtih. Zato je bilo treba delati zelo previdno, da teh naprav niso poškodovali.

Ko bodo končali z deli na Povšetovi cesti, bodo nadaljevali z gradnjo Kajuhove ceste, in sicer od Ljubljanske pravokotno na Povšetovo cesto v dolžini 400 m. Del Kajuhove ceste od Smartinske je že gotov. Kdaj bo pa Kajuhova cesta v celoti zgrajena, je odvisno od razpoložljivih finančnih sredstev.

Naša SKUPNOST

GLASILO SZDL LJUBLJANA MOSTE-POLJE

Ureja uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik Bogdan Šturm. Naslov: Uredništvo in uprava NSK, Ljublj. Ob Ljubljani 42/II, telefon 315-980. Tekoči račun pri NB Ljubljana, občinski odbor SZDL Ljubljana Moste-Polje, Naša skupnost 503-8-211. Celotna naročnina 3,60 N dinarjev, polletna 1,80 N dinarjev, posamezna številka 0,30 N dinarjev. Tisk ČZP Kočevski tisk, Kočevje. Klišiji ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Poština plačana v gotovini.

Takole izgleda centralna komandna kabina v toplarni

pov in onemogačajo prestopništvo. Važno je, da so starši poučeni o tem, kam naj se obrnejo in da — če sami niso zmožni vzgajati otrok — vedo, kam naj se obrnejo za pomoč, tj. na zavod za socialno delo, vzgojno posvetovalnico, ali pa če se kažejo simptomi duševnih ali živčnih obolenj na mentalno-higienski psihični dispanzer, ki deluje v bivši polikliniki. Tudi delovne in družbene organizacije (društva prijateljev mladine, mladinska organizacija, šole in druge strokovne službe) so dolžne ukrepati ali vsaj signalizirati — zlasti tiste, ki jim je osnovna naloga skrb za človeka. Sem spadajo tudi kadrovske-socialne službe v podjetjih, ki lahko v tem pogledu mnogo storijo. Kajti človek, ki ni telesno, duševno in socialno zdrav, ne more biti dober proizvajalec in upravljavec.

Fant je prišel na pravo pot

M. Z. ni imel možnosti živeti brezbrizno otroštvo, kajti njegova mati se je vdajala alkoholu že od šestnajstega leta svoje starosti. Zato je bila odpuščena z dela in je sedaj že več let v bolnišnici za duševne in živčne bolezni. Sedaj je stara 40 let in osebnostno prizadeta v toliki meri, da ni več zmožna za nobeno delo. Ker ni imela svojega doma, je stanovala pri sestri. Kasneje je dobila samsko stanovanje, pa ga je zamenjala za skromno podstrešno sobico

rosti pa zaradi vzgojne zanemarjenosti in čustvene motenosti padel pod vpliv starejših prestopnikov in pristal na sodelovanje pri vlomni tatvini. S sodnim sklepom je bil fantu izrečen vzgojni ukrep, in sicer strožji nadzor zavoda za socialno delo. Vpisan je bil v tehnično srednjo šolo in stanoval v internatu. Po dveh mesecih je zapustil šolanje, ker je uvidel, da mu ne gre. Bil je seveda čustveno moten in neurotičen. V poklicni posvetovalnici so priporočili, da bi ga dali v gimnazijo. V prvem razredu je sicer padel in ponavljal, sedaj pa ima en sam popravni izpit in pričakovati je, da bo uspešno dokončal šolanje. Premeščen je iz internata k neki dobri družini in po letu dni se je umiril ter postal vodljiv in vzgojiliv. Družinsko pokojnino po umrlem očetu prejema zavod za socialno delo, ki bedi nad vso njegovo oskrbo, ostanek pa vlaga na hranilno knjižico, na kateri se je nabrala že precejšnja vsota. Na zavodu za socialno delo menijo, da bodo v najkrajšem času dali sodišču predlog, da se fantu ukine vzgojni ukrep in tako bo fantova resocializacija v celoti uspela.

Oče ga je v pijanem stanju pretepal

L. K. še danes čuti in bo še dolgo čutil posledice očetovega nečloveškega ravnanja z njim: 40-letni oče že pije polovico svojega življenja. Otrok se je rodil zunaj zakona in ga je mati preprosto pri-

Ob koncu šolskega leta 1966

Na področju občine Moste-Polje je 5 popolnih osnovnih šol in 11 podružničnih šol. Na teh podružničnih šolah je bilo v šolskem letu 1965/66 skupno 687 učencev in od teh je imelo kombiniran pouk še 247 ali 36 %. Učni uspeh je bil naslednji:

Šola	Odd.	Učencev	Napreduje z uspehom
			štev. %
J. Moškrič	23	688	617 98,70
V. Pregarc	27	885	807 91,19
Kette-Murn	30	922	828 89,80
Hrušica	4	126	113 89,80
Sostro	15	447	399 89,26
Polje	37	1168	1085 92,9
Besnica	1	24	21 87,50
Dolsko	3	64	59 92,1
Javor	1	16	16 100,00
Janče	2	41	39 97,6
Križ vas	1	60	53 88,3
Lipoglav	2	33	36 94,74
Prežganje	2	30	29 96,67
Senožeti	1	22	21 95,4
Zadobrova	4	110	101 91,82
Zalog	6	156	152 97,44
Skupno	162	4797	4376 91,23

Število učencev pada; lani jih je bilo 4815, predlanskim pa 4850. Učni uspeh raste; lani je znašal 89,32 %, predlanskim pa 90,4 %.

Od učencev, ki so napredovali, je bilo 766 odličnih 1263 prav dobrih, 1677 dobrih, 376 zadostnih. Tudi z eno nezadostno so napredovali od 2. do 7. razreda, če niso imeli iz istega predmeta že tudi lani nezadostno; takih je bilo 294. Neocenjenih je bilo 22 učencev ali 0,46 %. Od tistih 399 (8,31 %) učencev, ki niso napredovali, pa so imeli 72 po eno nezadostno, 146 po 2 in 181 po tri ali več. Izboljšanje v tem se kaže v primerjavi s prejšnjimi leti, kar pomeni, da je skrb za tiste, ki ostajajo brez končane osnovne šole, na pravi poti in uspešna.

Zmanjšala se je tudi velika razlika v učnem uspehu med nižjimi in višjimi razredi, ki je bila še ob 1. polletju kar občutna. Ne moremo pa biti zadovoljni s podrobnejšim uspehom pri slovenskem jeziku, matematiki in tujem jeziku. V

vseh primerih prevladujejo zadostni (pri slovenskem jeziku 39,4 %, v matematiki in tujem jeziku pa celo čez 41 %).

Od generacije, ki se je pred 8 leti vpisala v 1. razred, je bilo letos v 8. razredu 73,8 % učencev. Ta odstotek stalno narašča.

Uspeh dodatnega pouka se je zboljšal za 3,97 %; k temu je prispevala svoje tudi trdnejša organizacija dodatne pomoči.

Vse šole v višjih razredih niso opravile načrtovanega števila učnih ur pri posameznih predmetih; v glavnem so bile temu krive bolezniki učiteljev, v šoli Polje pa primanjkljaj v predmetniku za telesno vzgojo.

Na mošćanski gimnaziji je bilo letos v 17 oddelkih 467 dijakov. Ob koncu leta je izdelalo 358 ali 73,06 %. Tudi povprečje vseh gimnazij področja PPS Ljubljana I je enako. Z 1 nezadostno je bilo 53 dijakov, z dvema 46, s tremi ali več pa 29. Po uspehu so najboljši tretji razredi (64,80 %). Zahtevnost se je posebno v zadnjem letu zvišala. Ni seveda pretirana na šoli, ki ni obvezna, na delovne navade dijakov pa je imelo to pozitiven vpliv. Ker je bil letos v 1. razredu gimnazije razmeroma dober uspeh, kaže tudi to na boljše znanje učencev, ki prihajajo z osnovnih šol.

Kjer je še slab uspeh na osnovnih šolah, navajajo te-le vzroke: Učenci, ki preidejo v 5. razred matične šole s podružnic s kombiniranim poukom, prinesejo vrzeli v ustnem in pismenem izražanju. Menjava učiteljev, skrčeni urniki zaradi pomanjkanja učnih moči, bolezenskih in porodniških dopustov, ponekod neustrezna kvalifikacijska struktura učnega kadra na višji stopnji, preobremenjenost učencev v kmečkih predelih z domačim delom, šibki materialni pogoji, deloma pomanjkanje učil.

Zavod za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I je izdelal ob koncu obširno poročilo; dobile so ga vse popolne šole, obravnavala pa ga bo tudi občinska skupščina oziroma pristojni svet.

J. Košorok

Trak sedmih sekretarjev SKOJ v Ljubljani

Brigadirji XXXI. LMDB prejeli najvišje priznanje: Trak 7 sekretarjev SKOJ
 ● Za Ljubljančane 37 udarniških značk ● 3-krat udarni — številne pohvale in diplome ● Po delovnih uspehih od desetih brigad na tretjem mestu ● Trak sedmih sekretarjev SKOJ v vitrini občinskega komiteja ZMS Ljubljana Moste-Polje.

V začetku preteklega meseca se je v Ljubljano vrnila XXI.

slišali brigadirski pozdrav: Triglav — Sava — Triglav — Sava — nasip Ljubljana, kakor smo zagledali na proporu najvišje priznanje, ki ga je brigada prejela za delovne uspehe: Trak sedmih sekretarjev SKOJ.

Po prihodu vlaka so brigadirji odšli v ljubljanski klub mladih, kjer so bili pogoščeni. Po izdatni malici so se z zastavami in brigadirsko pesmijo napotili po ljubljanskih ulicah.

Uspehi, ki so jih dosegli, so nedvomno velikega pomena za

število in letih najmanjši in najmlajši. Toda to jih pri delu in uspehih ni oviralo.

Podatki kažejo, da so ljubljanski brigadirji dosegli zares lepe uspehe. Tako so npr. v prvi dekadi presegli načrt za 142 % in imeli opravljenih 95 % učinkovitih delovnih ur (v nadaljevanju ef. del. ur), v izredni dekadi za 167 % in 99 % ef. del. ur, v drugi dekadi pa 148 % in 99 % ef. del. ur, kar znese v povprečju 156 % preseženega načrta in 98 % ef. del. ur.

Brigadirji ljubljanske delovne brigade »Ane Zihlerlove«, ki jih vidite pri delu, so si priborili največje priznanje na delovni akciji »Sava 66« — trak sedem sekretarjev SKOJ

LMDB Ane Zihlerl, ki je — kot smo že poročali — delala mesec dni pri gradnji, utrjevanju in zbijanju savskega nasipa v bližini Zagreba.

Sprejem brigadirjev na ljubljanski železniški postaji je bil nadvse prisrčen. Že od daleč smo

slovensko mladino, saj je bila brigada edina, ki je v tem letu sodelovala na delovni akciji zunaj meje Slovenije. Tekmovanje z drugimi brigadami glede kubikov prevožene zemlje je bila velika zrelostna preizkušnja za brigadirje, ki so bili po

Vsi ti delovni uspehi kakor tudi kulturno, športno in vzgojno delo nam dovolj jasno kažejo, da je bilo delo ljubljanskih brigadirjev plodno in uspešno, za kar so tudi prejeli zgoraj omenjena priznanja.

Ivan Kuhar

Velika sezona mladih športov naše občine

Verjetno je zanimivo tudi za naše bralce, kako so slovenski strokovnjaki za telesno kulturo razvili športne panoge, ki imajo v Sloveniji najboljše pogoje za delo in jih je treba predvsem vzpodbujati (moralno in finančno). Zanimivi so predvsem športi iz prve skupine, ki bi naj pravzaprav bili vodilni. Razdelili so jih v dva dela: v prvem so orodna telovadba, smučanje, plavanje in atletika, v drugem pa: košarka, roket, nogomet in hokej na ledu. Drugi del je v naši občini že kar »udomačen«, medtem ko športov iz prve skupine donedavna skorajda ni bilo. Res so bili pred 10 leti v občini dobri telovadci, toda to je že davno. Občinska zveza za telesno kulturo je to nesorazmerje najpomembnejših športnih panog opazila že pred 3 leti. Lansko leto pa ji je uspelo, da je ustanovila športne klube še za smučanje in atletiko ter oživila orodno telovadbo, tako da so skupno s plavanjem, za katerega razvoj imajo največ zaslug člani kolektiva vevške Papirnice, sedaj v naši občini zastopani prav vsi športi, ki jih je nujno potrebno gojiti. Tako pa smo postali najbolj »telesnokulturna« občina v Ljubljani, saj kaj takega ni v nobeni ljubljanski občini in verjetno tudi ne v slovenski.

Najbolj razveseljivo pa je to, da so največje uspehe v letošnjem letu (poleg košarkašev in rokometišev Slovana) v republiškem in zveznem merilu dosegli prav ti mladi športniki.

O plavalcih Slavije piše zadnje tedne skoraj vsak dan slovensko dnevno časopisje. Po treh letih vztrajnega in načrtnega dela predvsem trenerja Janeza Gašperina in predsednika Toneta Novaka so se že uvrstili med najboljše v republiki, pa tudi v Jugoslaviji (mladinci in pionirji).

Smučarji SK Golovec so kljub težkim razmeram že posegli v boj za vidna mesta. Res je v konkurenci z Gorenjci in Korošci težko kaj doseči, vendar so pri mlajših pio-

nirjih in pionirkah že med najboljšimi. Predvsem sta zaslužna za to trenerja Andrej Pirkmajer in Franci Bergant.

Med telovadci so daleč najboljši v Zeleni jami. Jože Mavrič, priznani strokovnjak za žensko orodno telovadbo, je vzgojil odlični vrsti pionirk in mladink. Dve izmed slednjih sta se uvrstili med 5 najboljših v Sloveniji, in to po enoletnem delu. Mladinci (te vodi Marjan Gostinčar) tudi obetajo.

Posebnost zase pa so atleti. Boj ali manj je znano, da je atletika v Ljubljani malodane razpadla. To pa izključno zaradi razprtij med funkcionarji posameznih klubov. Ti namresto da bi se posvečali delu, porabijo svoj čas za medsebojne očitke. Z ustanovitvijo kluba Mladost v Mostah so se začele te slabosti kazati tudi tu. Prinesli so jih s seboj funkcionarji, ki so z njimi pač »obremenjeni«. Toda atleti bodo to uredili sami in vodstvo kluba bodo na jesenskem občnem zboru prevzeli atleti sami. Po prvih uspehih kluba so namreč že začeli z vabljenjem najboljših v Olimpijo (ob

podpori domačih funkcionarjev!)

Klub, sicer ustanovljen lansko jesen, je začel delati letos v začetku junija. Po dveh mesecih dela je postal prvi mladinski klub v Ljubljani in tretji v Sloveniji. Ponašajo se že s pionirskimi rekordi Slovenije. Posebnost kluba pa so mitingi ob petkih, ki so bili redno tudi skozi vse poletje. Pri vsem delovanju kluba je najznačilnejše to, da so ob vseh uspehih letos prejeli le 1500 novih din. Večino rekvizitov si kupijo sami, opremo pa so sploh kupili z lastnim denarjem.

Vsi uspehi so zasluga predvsem trenerja čike Gustija, ki vam ga predstavljamo v posebnem intervjuju.

Če napravimo kratek prerez skozi vse te športne panoge, vidimo, da so povsod najboljši prav najmlajši, mladinci in pionirji. Ob tem, da so tudi košarkarji, rokometiši in hokejisti med najboljšimi mladinci v Sloveniji, (pri moških in ženskah) je naslov tega prispevka na mestu. To pa kaže, da smo res posvetili največjo skrb prav tistim, ki so je najbolj potrebni.

Mladi entuzijasti AK Mladost so obkrožili svojega trenerja čiko Gustija

ZAPUSTILA NAS JE PARTIZANSKA MAMICA

Neizprosna smrt je pretrgala nit življenja partizanske mamice Katarine Mužič s Kodeljevega. Ugasnile so oči dobre žene, skrbne matere in odločne borke za pravice delavskega

razreda. V najtežjih časih okupacije se je med prvimi pridružila novoustanovljeni OF in v tem duhu je vzgojila tudi dva sinova, ki sta se — čeprav še mlada — vključila v narodnoosvobodilno gibanje kot borca — partizana.

Ko se je pred odprtjem grobom poslovila v imenu žena Mara Matul, je dejala: »Dobro se zavedamo, da si odšla od nas kot žena, mati, ki ji je bila skrb nase zadnja. Trdno in težko življe-

nje te je izoblikovalo v odločno borko za pravice delavskega razreda. Prišel je čas, ko smo Slovenci postali plen tujih osvajalcev in takrat nisi ostala v ozadju. Tudi po osvoboditvi nisi prekinila z delom, srečevali smo te v vseh množičnih organizacijah kot zelo aktivno delavko. Imela si velik uspeh in ugled v organizaciji AFŽ, ki ti je zapala skrb za socialno ogrožene otroke, za katere si materinsko skrbela. Sodelovala si v odborih ZB, OF, RK itn. Ne bomo pozabili, koliko prostovoljnega dela si opravila za obnovo porušene domovine. Končno pa je tudi tako bogato srce moralo omagati, dalo je največ — svoje življenje.

Pevski zbor je zapel žalostinko, v imenu borecev pa se je v kratkih besedah poslovil Martin Kos, ki je dejal, da se vrste borecev neusmiljeno redčijo. »Med temi je kruta smrt nepričakovano pretrgala nit življenja tudi tebi, Kati, ki si se med prvimi vključila v narodnoosvobodilno gibanje in aktivno sodelovala na vseh področjih do končne osvoboditve. Za to si bila tudi odlikovana z redom zaslug za narod.«

Težko je bilo slovo, v spominu nam bo ostal lik Kati kot svetel zgled skromne, požrtovalne partizanske mamice.

Maks Burger

Besedo imajo trenerji

Pod tem naslovom bomo v prihodnje redno objavljali pogovore s trenerji

Kot prvega predstavljamo atletskega trenerja čika Gustija Ivkoviča, ki dela pri AK Mladost. Izbrali smo ga kot trenerja kluba, ki je po dveh mesecih postal znan širom po Sloveniji, in to predvsem po njegovi zaslugi; izbrali smo ga pa tudi zato, ker je starosta trenerjev naše občine.

Čika Gusti je sicer po rodu iz Vojvodine, točneje iz njenege dela, ki je bil pred vojno Madjarski. Z atletiko se je začel ukvarjati amatersko, toda ko je začel dosegati kot trener presenetljive uspehe, je postal profesionalni trener v

priliko doživljati. Po dveh mesecih dela nam je bila garderoba še vedno le klop na nogometnem igrišču, edine rekvizite pa so kupili pionirji sami. Nikogar pristojnih ni bilo sram, da so bile ob tem ves čas zaklenjene nogometne gar-

Čika Gusti v živahnem pogovoru z eno od svojih varovank.

Subotici, nato v Somboru in Mariboru, dokler ni končno pristal pri ljubljanski Olimpiji. Ko je šel konec prejšnjega leta v pokoj, je vedel, da ne bo miroval. Ker stanuje na Kodeljevem, je takoj začel zbirati mlade atlete s tega področja. Toda medtem je zbolel. Ko je okreval, je prevzel mesto trenerja atletskega kluba Mladost. Za ustanovitev tega kluba so se športniki v naši občini že dolgo zavzemali. Toda klub je lahko zaživel le s čika Gustijem.

Vendar še ničesar nismo povedali o njegovem delu. Ima namreč prav svojski slog. Hodi od šole do šole in nabira atlete. Vsak dan je po 6 ur na stadionu in pri njem lahko trenira vsakdo. Ne, nima nobene trenerske šole. Nikoli ne utegne, ker se mu zdi žal zamuditi en sam trening. To mu mnogi strokovnjaki očitajo (kvalifikacije), v odgovor jim postavlja svoje delo. To je človek, ki je vzgajal nemara največ mladinskih državnih reprezentantov — in večina njih se je začela ukvarjati z atletiko zaradi svojega drugega očeta: čika Gustija. O tem nam priča gora pisem, ki jih ima spravljene in jih še zdaj redno dobiva od vseh atletov, ki jih je kdaj treniral.

Ker sedaj dela pri nas, smo mu zastavili nekaj vprašanj:

»Kako, da ste se ob mnogih ugodnejših ponudbah odločili prav za delo pri nas?«

— Stanujem na Kodeljevem. Ker sem v pokoju, je moja dolžnost delati tu. Če bi ne bilo kluba, bi delal na svoje. Toda že prej sem videl, da je to edina občina v Jugoslaviji, ki ob tako razvitem atletske življenju nima kluba. No, sedaj ga ima...

»Kakšni so pogoji za delo?«

— Zopet naj — namreč najslabši, kar sem jih imel kdaj

derobe, kamor nismo imeli dostopa. Toda ta čas smo bili že tretji klub v Sloveniji in prvi v Ljubljani pri mlajših mladinkah. Sicer pa, najhuje je, da se na vsakem koraku srečujemo s hegonomijo nogometa, ki je baje v tej občini več vreden.

»Kakšne načrte imate za svoje delo?«

— V vsaki šoli občine atletske krožek. Rad bi, da bi na visoki šoli za telesno kulturo trenirali naši najboljši (doslej od VŠTK nismo imeli skoraj nobene pomoči). Seveda pa je vse odvisno od učiteljeve telesne vzgoje na šolah.

Nadaljnji načrti ali raje želje:

— da bi delali v normalnih pogojih;

— da bi imeli upravni odbor ki bi ga sestavljali ljudje iz naše občine;

— da bi se klub imenoval Slovan.

»Kakšno mesto zavzema atletika v naši občini?«

— Z rokometom si deli naziv najpopularnejše športne panoge med šolsko mladino. Vendar kljub temu v občini še ni priznana. Atletika bi morala biti prva. Ne razumite me napak. Atletika je podlaga za vse športe in vsak bi moral biti najprej atlet.

»Kaj menite o drugih športnih panogah v občini?«

— Najbolj mi ugaja organizacija pri rokometaših. Ti imajo res množično organizirano šolska tekmovanja. Rokometaši so tudi dobri atleti. S košarkarji imam manj opravka, ker njihovo igrišče ne meji na našo stezo. Vendar imam pri njih nekaj dobrih skakalcev v višino. To je seveda osnova njihovega športa — dober odziv.

Mati — vsem skupaj nam je mati družba ... oziroma tisti, ki upravljajo z njenimi sredstvi.

■ Namesto na vogalu ■

Kot se vse naše družbeno žavljenje in še gospodarstvo razvija v družbenem upravljanju občanov oziroma v samoupravljanju proizvajalcev, dela v takih pogojih tudi telesna kultura. Žal je to doslej bilo največkrat le plod nesebičnega dela redkih entuziastov.

Družba (pa naj bodo to posamezni občani, konkretneje pa prek delovnih organizacij) mora skrbeti tudi za telesno kulturo kot neobhodni sestavni del vsakdanjega življenja. Kako daleč smo v teh prizadevanjih v naši občini, bomo objavili v prihodnji številki pod naslovom: Telesna kultura v naši občini v novih pogojih financiranja.

Da, financiranje je trenutno glavni problem telesne kulture. Če so potrebna sredstva, jih mora nekdo dati in ta nekdo mora vedeti, za kaj jih daje. Ker so ta nekdo občani — samoupravljalci, posredujemo nekaj problemov, o katerih je potrebno razmišljati.

— Od 5 popolnih osnovnih šol imata primerno telovadnico le 2 šoli. Športno igrišče imajo na razpolago tri šole. Brez igrišča in telovadnice sta šoli Vide Pregarc in Sostro.

— Od 17 delovnih mest učiteljev telesne vzgoje jih 7 ni zasedenih (nastavljeni so honorarni predavatelji, ki ne izpolnjujejo pogojev). Kljub te-

mu ne dobi delovnega mesta učitelj telesne vzgoje, ki je pred pol leta odslužil vojaški rok. Poleg tega v občini ni niti enega štipendista za telesno kulturo. Kandidat s končanim tretjim letnikom, ki je prosil za štipendijo, je dobil po 6 mesecih čakanja odgovor, da takih učiteljev ne potrebujejo;

— na sestanku osnovne organizacije ZK Kodeljevo je nekdo protestiral, ker je bil (pred mnogimi leti) prodan telovadni dom v Štepanji vasi tovarni Šumi; Partizan v Mostah nima dovolj vaditeljev; Partizan v Zeleni jami nima upravnega odbora; v Partizanu Dolsko delata le 2 vodnici in trener namiznega tenisa. Vsi klubji in društva v Sloveniji (in v naši občini) iščejo funkcionarje, ki bi hoteli delati. V Štepanji vasi je delo propadlo, ker ni hotel nihče delati, ni več Partizana v Polju ne v Sneberjah. Na koliko sestankih so že govorili o tem!

— Zveza za telesno kulturo Jugoslavije (ZTKJ) ne podpisira posameznih klubov, ZTKS

tudi ne, Mestni svet v Ljubljani prispeva nekaj najboljšim. Kdo naj krije stroške zveznega ligaša Slovana? Za tekmi I. in II. kola, ki ju bodo zaradi manjših stroškov vezali (Čačak in Ivangrad), potrebujejo najmanj 700.000 S din. Posamezniki so klubu posodili že prek milijon S din. Za letošnje leto potrebuje klub najmanj 12 milijonov S din, prejel pa je 1.000.000 S dni od Mestnega sveta in 2.000.000 S din iz proračuna naše občine (ter tako tu in tam izčrpali svojo letošnjo kvoto)!

— Ko smo lani spravljali nogometaše Slovana v II. zvezno ligo (ali pa iz nje), je bilo mnogo govora in napisanega o kupovanju igralcev. Najbolj smo jim zamerili, ker niso hoteli domačih igralcev. Pustimo, kdo je imel o temu povedati največ.

Letos se je v slovensko ligo uvrstila Slavija. In že spet je tu mnenje, da igralci, ki so to priborovali, niso več dovolj dobri. Poznamo igralca, ki je prejel neki znesek pri Svobodi in pri Slaviji, treniral pa pri Slovane. Na dopust je odšel na stroške Slavije, sedaj pa igra za Svobodo. Vse to se je dogajalo pred dvema mesecema.

NAŠI LIGAŠI

Konec poletja se polagoma umaknejo plavalci in atleti in zopet se nedeljo za nedeljo potimo na igrišča in držimo fige za naše ljubljence. Predvsem za tiste, ki se bojujejo za točke v najkvalitetnejših razredih. Med te se je letos uvrstil še en predstavnik naše občine, in sicer nogometaši Slavije iz Vevč. O njihovih tekmovanih uspehih nas bo sproti obveščalo dnevno časopisje, mi pa ob začetku tekmovanja na kratko pogledimo, kako so se pripravili in kakšno stanje sploh je pri naših ligaših.

Pravzaprav sta v slovenski nogometni ligi kar dva naša novince — še Slovan. Ta je kar dvakrat novinec — vrača se iz višjega tekmovanja, še značilneje pa je, da v ekipi igrajo igralci, ki doslej še nikoli niso nosili dresa prve ekipe. To so izključno domači fantje, vsi doma iz Most, skratka, kolektiv, ki si ga že dalj časa želimo. Trener Janez Pišek je sedaj, o pravem trenutku pokazal, kaj zna. Ves se je posvetil mladincem in — iz teh bo ligaško moštvo. Samo nekaj jih naj naštejemo: Cerne, Klarič, Klemenčič, Kozamernik, Križman, Coš, Sircelj, Pliberšek, Grčar, Vokal idr.

Tokrat so bili zadovoljni vsi: Vevčani in Poljani. Slavija je konč-

dil Lojze Perharič. Niso bili pa zadovoljni s trenerjem mladincev in bo sedaj treniral mladince Miro Djokič, bivši trener mladincev Slovana (njegovo mesto pri Slovaneu je prevzel nekoč eden najboljših igralcev Slovana — Voje Herbst).

Košarkarji potujejo ob začetku lige v Ivangrad in Čačak. Če v obeh tekmah zmagajo, je njihov obstanek v ligi zagotovljen — žal samo s tekmovalne plati. Košarkarski klub je med vsemi v naši občini deležen sorazmerno najmanj finančne podpore, čeprav je edini zvezni ligaš. Vso to, ki so jih posodili posamezni odborniki in trener Wallas klubu, da sploh lahko še tekmuje, presegajo milijon S din.

sicer ne more zgoditi, pač pa jim odhaja v jeseni na to dolžnost trener Jože Vertelj, ki dela z ekipo že 4 leta in je zaslužen za vse njene uspehe. (Tudi za trenutno premočno prvo mesto v Sloveniji). Ekipo članic bo prevzel trener mladink — prvakinj Slovenije — Vili Račič. Mlademu trenerju želimo obilo uspeha.

Rokometni klub se je pripravil na novo sezono morda najresneje. Skupne priprave, ki sta jih imeli tako moštvo kot ženska ekipa, so bile uspešne kot še nikoli doslej. Udeležba igralcev na pripravah je bila 100%. Startajo torej z močno voljo — toda s starimi težavami. Moški vsake pol leta menjajo tretjino ali celo polovico ekipe — vse zaradi odhoda v JLA. To traja sedaj že tretje leto in nič ne kaže, da bi se kmalu ustavilo. Zato pripravljajo novo generacijo mladincev, ki naj bi skupaj nastopili svoj igralski staž v prvi ekipi. To je tudi edina rešitev. Ženska ekipa bo

Začeli so iz nič, toda že po enem mesecu obstoja so se prebili v finalni del republiškega prvenstva za mlajše mladince. Med sto nastopajočimi edino naši atleti niso imeli trenirk

no le dosegla tisto, kar se ji je izmuznilo lani. Za uspeh jim čestitamo, upamo, da še pravočasno. Kajti kot kaže, v klubu nimajo zaupanja v tiste, ki so dosegli ta uspeh in kujejo novo ekipo. V njej pa bo še manj domačinov kot v dosedanji ekipi. Prenekateri domačin že sedaj opozarja: ali ni bil dovolj en primer takega dela v občini, ki je dokazal, da tako ne gre? Trenerske posle bo še nadalje vo-

Jasno je, da tako ne bo šlo naprej, kljub veliki prizadevnosti igralcev in predvsem trenerja Wallasa. Slednjemu je, kot kaže, po dveh letnem trdem delu le uspelo formirati ekipo, ki se bo bojevala za sredino lestvice, ne več za dno in, kar je važnejše, ekipo, ki bo vsaj nekaj časa ostala skupaj. Znano je namreč, da se moška ekipa stalno menja, ker odide vsako sezono nekaj igralcev v JLA. Ženskam se to

menjavo generacij preboleva še dve do tri leta, dokler ne bo dozorela nova generacija, sedaj dvajsetletnih pionirk, ki jih je na posebne priprave in večji del na stroške igralcev odpeljal trener Silvo Kristan. Še nekaj o rokometaših: Od 5 ljubljanskih ligašev je ostal le še Slovan kot zadnji.

Tako ali tako, s temi ekipami bomo leto dni v mistih ali na tekmah, nedeljo za nedeljo.